

PIPLERKA

Årgang 31

Nummer 1 - 2001

UTGITT AV NORSK ORNITOLOGISK FORENING
AVDELING VEST-AGDER

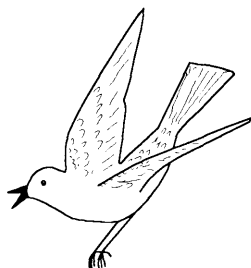
Fylkets fuglevernforening

PIPLERKA

Medlemsblad for:

Norsk Ornitologisk Forening
Avdeling Vest-Agder

Fylkets fuglevernforening

ISSN 0807-1160

Utgiver: NOF avd. Vest-Agder
Postboks 475
4501 Mandal

Bankgiro: 7319.05.08010

Redaktør: Knut Sigbjørn Olsen
Lundeveien 148, 4550 Farsund
Tlf.: 958 51 571
E-mail: knut.olsen@alcoa.com

Red.medl.: Finn Jørgensen
Oksevollen 19, 4500 Mandal
Tlf.: 38 26 06 04
E-mail: fjoerge@online.no

Leder: Runar Jåbekk, Jåbekk
4500 Mandal. Tlf: 38 26 10 53

Piplerka kommer ut med 3 nummer i året.

Abonnement:

Abonnementsprisen er kr 100,- og innbetales til bank eller postgiro. Medlemmer av lokalagene i Vest-Agder mottar Piplerka gratis.

Opplag: 400

Trykk: Hegland Trykkeri AS, Flekkefjord

Annonsepriser:

1 side : Kr 500,-
½ side : Kr 250,-

Forsiden: Slagugle av Kristian Støle.

NOF Vest-Agder er en fylkesavdeling av *Norsk Ornitologisk Forening* som igjen er en del av den internasjonale fuglevernorganisasjonen *BirdLife International*.

Følgende lokallag sorterer under NOF-Vest-Agder:

NOF Kristiansand lokallag

Postboks 2112 - Posebyen
4602 Kristiansand
Bankgiro: 6319.12.56176

Leder: Birger Westergren, Sømskleiva 11
4637 Kristiansand. Tlf: 38 04 69 87

NOF Mandal lokallag

Postboks 196, 4501 Mandal
Postgiro: 0807.35.69258
Bankgiro: 7319.05.09777

Leder: Finn Jørgensen, Oksevollen 19
4500 Mandal. Tlf: 38 26 06 04

NOF Lista lokallag

Postboks 171, 4558 Vanse
Postgiro: 0532.14.18920

Leder: Kåre Olsen, Postveien 43
4563 Borhaug. Tlf: 38 39 72 05

Carl A Jacobsens minnefond

gir tilskudd til fuglevernarbeid.
Søknadsfrist for tilskudd: 31. desember.
Bidrag kan sendes bankgiro 7319.71.05590

Uten terna, ingen sommer !

Ja, så er omsider nok et hefte av vårt medlemsblad ferdig. Litt forsinket som vanlig, uten at vi skal dvele så mye ved det. Positivt er det iallfall at redaksjonskomiteen nå etterhvert har begynt å fungere. Vi mangler imidlertid fortsatt et redaksjonsmedlem, fortrinnsvis er vi interessert i noen som tilhører Kristiansand lokallag. Slike oppfordringer bruker aldri å føre frem, men jeg prøver likevel: Ta kontakt dersom du er interessert i å hjelpe til med å holde liv i Piplerka.

Forhåpentligvis har sommeren kommet når dette leses, og som vanlig er det mange av dere som nyter sørlandssommeren på sjøen. Har dere lagt merke til hvordan fuglelivet i skjærgården drastisk har endret seg de siste årene ? Makrellterna, selve symbolet på sommer, sol og glade dager i skjærgården, er i dramatisk nedgang på hele Skagerrakkysten. Selv kjenner jeg best områdene fra Lindesnes til Rogalandsgrensen, og her har terna nærmest forsvunnet. I Farsund kommune har bestanden blitt overvåket hvert år siden algeinvasjonen i 1988. Da hekket det 200 par i en rekke fine kolonier, siden har det kun gått en vei; nedover. De siste årene (1996-2001) har det kun vært noen sorgelige rester igjen; mellom 1 og 36 par årlig.

Problemet er at terna, og etterhvert stadig flere andre sjøfuglarter, ikke klarer å få frem flyvedyktige unger. Kombinasjonen av mange negative faktorer har etterhvert blitt for tøff: Menneskelig forstyrrelse, økt press fra predatorer, ødeleggelse av hekkeområder m.m. I første omgang var de

minste artene, som helst hekker i indre skjærgård, mest utsatt: Makrellterna, fiskemåken og hettemåken. I de senere år har imidlertid også de store stormåkekoloniene i ytre skjærgård hatt alvorlige problemer, her kan det imidlertid se ut som om matmangel er den viktigste faktoren.

Foreningen vår er sterkt engasjert i å bevare sjøfuglene våre: Vi er engasjert av fylkesmannen for å holde oppsyn i sjøfuglreservatene, vi deltar i et nasjonalt program som følger bestandsutviklingen i en rekke referansekolonier / -områder, vi forsker på årsaken til den dårlige hekkesuksessen, vi gjennomfører målrettede fargemerkingsprosjekter (se f.eks. artikkelen om fiskemåke i dette heftet), vi jobber aktivt med å forlenge ilandstigningsforbudet i våre sjøfuglreservater og ikke minst: Vi gjør vårt beste for å forhindre at flere hekkekoloniteter blir ødelagt.

Ved å støtte NOF støtter du også sjøfuglene. Men når du tøffer rundt i båten i sommer; tenk på sjøfuglene, følg gjerne litt med hva som skjer. Det er for eksempel av og til uvitende folk som er utrolig sløve og legger seg til midt i områder hvor de forstyrrer og ødelegger hekkingen. I slike tilfeller, selv om dette ikke er et reservat med ilandstigningsforbud; ikke nøl med å gjøre folk høflig oppmerksomme på at de heller burde finne seg en annen plass. Hva blir sørlandssommeren uten makrellterna og fiskemåken? Jeg tør ikke tenke tanken....

Knut S Olsen - redaktor
Lunde 27.05.2001

Styret i NOF Vest-Agder 2001:

Leder: *Runar Jåbekk*, Jåbekk
4500 Mandal. Tlf: 38 26 10 53

Sekretær: *Finn Jorgensen*, Oksevollen 19
4500 Mandal. Tlf: 38 26 06 04

Kasserer: *Anne Noddeland*, Snik
4520 Sør-Audnedal
Tlf: 906 88 670

Styremedlemmer:

Espen Sundet Nilsen,
Frobusdalen 2, 4613 Kristiansand
Tlf: 38 02 17 76
Gunnar Gundersen, Sånum
4850 Mandal. Tlf: 38 26 54 95
Kåre Olsen, Brekne
4563 Borhaug. Tlf: 38 39 72 05

Varamedlemmer:

Birger Westergren, *Ole Aa*
Brattfjord og *Kjell Grimsby*

Viktige komiteer:

Lokal Rapport og SjeldenhetsKomité:

v/*Gunnar Gundersen*, Sånum,
4850 Mandal. Tlf: 38 26 54 95

VinterAtlas komiteen:

v/*Svein Grimsby*, Måltrostveien 12,
4450 Sira. Tlf: 38 37 52 75

Lista Fuglestasjon

Postboks 31, 4563 Borhaug

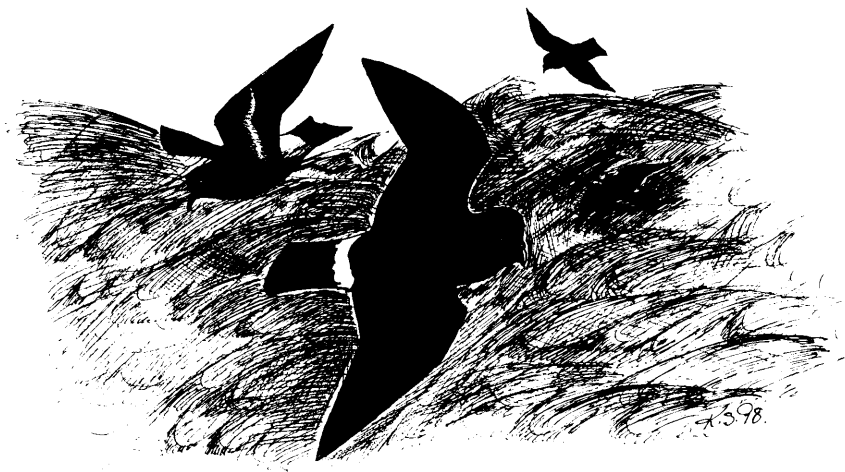
Tlf/fax: 38 39 75 88

Postgiro: 0826.06.73131

Bankgiro: 3070.10.26701

Leder: *Jan Erik Roer*, Klevemonen 12
4484 Øyestranda. Tlf: 38 35 09 08

Lista Fuglestasjon er en selvstendig stiftelse,
men stasjonen har et utstrakt samarbeide
med NOF-Vest Agder.

Salte svaler i Vest-Agder: 1989 til 2000

Av Morten Helberg

Havssvaler og stormssvaler er blant de hekkfuglene i Norge vi har minst kunnskap om. De tilhører stormfuglordenen, hvor havhest, lirer og alle albatrossartene også hører til. Disse fuglene kommer inn over land kun i hekketiden, og trenger ikke drikke ferskvann slik som de fleste andre fuglearter. I stedet har de spesielle kjertler og rørformede strukturer på nebbet, som de bruker til å skille ut saltet fra sjøvannet.

Dette er også relativt små fugler: De fleste havssvalene vi har ringmerket i Vest-Agder har veid 25-30 gram, og har vingemål fra 115 til 130 mm. Stormssvalene er litt større, veier i normal kondisjon over 40 gram og har vinge på 145-165 mm. Fjædrakten er brunsvart med unntak av et hvitt parti på overgumpen. Havssvalen har også noen hvite striper under vingene som stormssvalene mangler, og i tillegg kan den ca 15% større stormssvalen skilles på at den har noen mørke fjær i midten av den lyse overgumpen. Det som er den store forskjellen på disse to artene og andre fugler i norsk fauna er at de er så tilpasset et liv på havet at de er nesten helt hjelpeløse på land, og dermed kun besøker hekkeplassene når det er mørkt. Dette for å unngå å bli spist av for eksempel måker, som gjerne sluker en sval om de får sjansen.

Selve hekkeplassen er gjerne i gamle lundeganger, men stormssvalene graver også gjerne ut gangene egenhendig i jordbakker. Havssvalene kan hekke i steingjerder, gamle ruiner (vanlig på Shetland), eller i steinsprekker.

Disse faktorene ved hekkebiologien til havssvaler og stormssvaler gjør at artene kan hekke på Skagerrak-kysten uten at vi har oppdaget det ennå. Havssvaler er i Norge kun påvist hekkende på Erkna i Møre og Romsdal (Olsen 1996), Røst (Helling 1962) og Bleik i Nordland fylke (Barrett & Strann 1987). I tillegg er havssvaler påvist i steinrøyser og hekker sannsynligvis på Sklinna, Nord-Trøndelag (Nygård og Einvik 1992) og Sør-Fugløy, Troms (Barrett & Strann 1987). Stormssvale er kun påvist på tidligere nevnte Erkna (Olsen 1996), og Røst (Anker-Nilssen & Anker-Nilssen 1993).

Lindesnes - vår favoritt svalelokalitet...

Om Lindesnes er den definitivt beste plassen for å ringmerke havssvaler i fylket skal vi ikke påstå. Men det er i hvert fall her vi har merket flest totalt (*tab. 1*) og fått flest fugler pr natt. (*fig. 1*) I tillegg er det en flott beliggenhet ute i havgapet for å se på sjøfugl i timene for det blir mørk nok til svalefangst. Man kan kjøre bil ut til parkeringsplassen ved fyret, og for oss som tidligere måtte ut i båt for å fange havssvaler

i skjærgården i Mandal, er dette en stor befielse.

På Lindesnes har vi fanget på to forskjellige steder, oppe ved selve fyret og ute på neset. Det er kortest å gå opp til selve fyret, en 200 meters spasertur opp fra parkeringsplassen er bare gildt! Det ble fanget mest i 1997, og vi bruker her to 18 meters nett som står i en åpen V. Disse står ute på kanten og kommer i silhuett både mot havet og mot himmelen om man ser fra

Havsvale. Foto: Finn Jørgensen.

riktig vinkel. Dette er nok ikke gunstig, og lyset fra fyret skinner også litt på nettene. Til gjengjeld er det flere behagelige plasser å sitte mellom nettrundene, og begynner det å regne kan man til og med gå inn i bunkersene. Her er det montert lys, slik at man kan merke svalene uten å måtte stå og rote med lommelykt for å lese av vingemål og slikt. Ulempen med denne plassen er at fyret er bemannet, og fyrvoktere foretrekker, i motsetning til fuglefolk med svalelukt i nesen, å sove om natta... I 1997 ble det så mange dager med fanging på så kort tid at vi ble spurt om vi ikke kunne finne en annen plass å spille lyd nattetider. Det var så varmt om natten at fyrvokteren måtte sove med vinduet oppe, og da ble

lyden for plagsom. Og det var da vi oppdaget at vi fikk mange flere svaler pr natt på den andre plassen! I 1997 ringmerket vi 45 havsvale og kontrollerte en stormsvale på fyret frem til 4 august, resten av sesongen ble brukt på neset. I år 2000 ble det kun fanget på neset, og vi fikk tak i ett opptak som trolig er bedre enn det gamle. I 1997 fanget vi kun med opptaket fra "Sittelle" cd'ene, dette er relativt sent i takten og grumsete i tonen. Så fikk vi fatt i et opptak fra Shetland, hvor sangen er raskere og mer likner den fuglene selv lager, dette ser ut til å fange bedre.

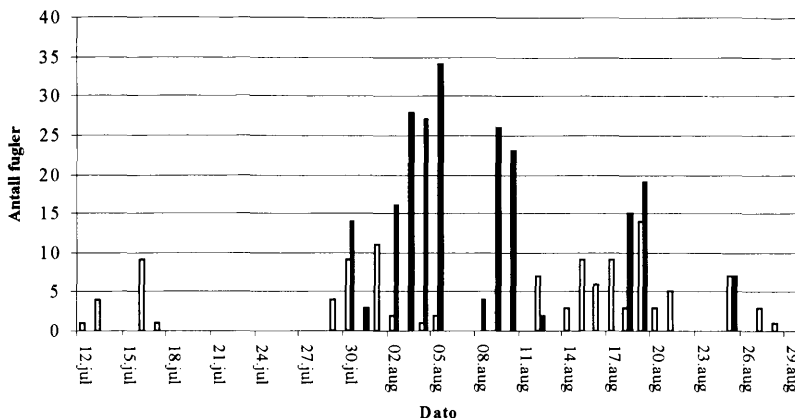
Neset - definitivt verd turen...

Skal man ut og fange på neset, eller

	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	Totalt
Grønningen Fyr										4			4
Odd						1							1
Slettingen	3	1				7		2					13
Lindesnes								25	114	14	1	204	358
Østhaselstrand										1			1
Lista Fyr		2	6	2	14	6	3	4	2		1	1	41
Sum pr år:	3	3	6	2	14	14	3	31	116	19	2	205	418

Tabell 1: Havsvale ringmerket i Vest-Agder til og med 31.12.2000.

Havsvaler ringmerket Lindesnes 1997 og 2000

Figur 1: Havsvaler ringmerket på Lindesnes 1997 (hvite søyler) og 2000 (svarte søyler) Totalt ble det merket 114 fugler i 1997 og 204 i 2000, og det ble kontrollert henholdsvis 8 norske og 4 engelske og 8 norske og 3 engelske fugler de 2 årene. Med andre ord en nedgang i prosent ringmerkte svaler fra 10,5% til 5,3%. Dette kan Kanskje forklares med at det i Norge ringmerkes mindre havsvaler pr år nå enn det gjorde tidligere, og at dermed en mindre andel av ugfuglbestanden (som går i nettene) har ring.

Nesodden som det står på kartet, blir det straks mer fysisk enn den lille turen opp på fyret. Stien ut dit er ganske diffus og lite brukt, så man bør nesten vite hvor den er for å komme raskt ut, og selv da tar det 12-15 minutter alt etter hvor lyst det er. En av de store forskjellene er at oppe ved fyret er man prisgitt vindforholdene, selv frisk bris kan være problematisk ved at fuglene da raskt kommer seg ut av nettene. Det er dette som er hovedfordelen med den "nye" fangstplassen: Her går det greit å fange nesten uansett vindstyrke, så lenge den kommer fra nord eller vest. Og dette var den dominerende vindtypen i år 2000.

På favorittplassen på neset bruker vi kun ett 18 meters nett som står langs vannet helt nede i strandkanten. Her er det en veldig mørk steintype som hjelper til at

svalene ikke oppdager nettene. Nettplassen ligger også nede i en bukt som er veldig skjermet for vestlige og spesielt nordlige vinder. Dette er gunstig, og rekordnatta 6 august 2000 blåste det faktisk liten nordvestlig kuling da vi gikk ut til fangeplassen! Vinden løyet litt og svalene datt i jevnt og trutt hele natta: 1 før midnatt, så 5, 8, 9 og 11 de neste timene gav totalt hele 34 merkinger på en natt!

Er vinden spakere supplerer vi noen ganger med en 18 meter oppe på åskammen ved favorittplassen eller med en ny lydkilde i bukta på nordsiden. Men ingen er i nærheten av å fange så bra som godnettet, og her er det flotte muligheter til å sitte under nettet og ta ut svalene etterhvert som de går i.

Det som ikke er så staselig med neset er at man ikke har noen plass å løpe under hvis det kommer noen regndrypp, og heller ingen gressbakker eller benker å sitte på. Skal man ha seg en strekk i løpet av natta anbefales liggeunderlag! Men er man på tur så er man på tur. Har man først kjørt så langt er det greit å få mest ut av opplevelsen; selv om ei lita bu ute på neset hadde vært knall. Men vinterstid er det så vindhardt her ute at den nok måtte støpes fast.

Nattens eleganter.

Til tross for at havsvaler ikke er nært beslektet med de svalene man ser til daglig, er de definitivt flygere av ypperste rang. I tillegg er de overhodet ikke redd mennesker, snarere tvert imot: Er man heldig kan man oppleve at de stuper mot hodet mens man går i området ved lydkilden! Men som regel er de så opptatt av lyden at de raskt går i nettet. De innleder ofte besøket ved at de slipper seg ned i luften rett over lydkilden og henger der noen sekunder, så skjener de vinkelrett på flygeretningen ut til siden, svinser litt rundt frem og tilbake omkring og i nettet. Enkelte kommer også inn lavt over sjøen og går rett i. Selv om dette er nesten helsvarte fugler ser man dem godt mot himmelen. Nattskyet blir nemlig bra når man sitter slik og kikker ut i natten etter svarte fugler, selv midt på mørkeste natten er det jo som kjent ikke helt mørkt!

Rekordnatten i 1997 var helt forskjellig fra den i 2000. Den 18. august 1997 var det stjerneklart og vindstille, og vi kunne fint se fuglene som kom flygende hvis man fikk dem i rett vinkel. En gang så vi til og med en eller to svaler som lå og svømte på vannet! 14 fugler uten ring fikk vi denne natten, en rekord som sto helt til rekordåret 2000 begynte.

I år 2000 fikk vi også opplevd at svalene landet på bakken ved siden lydkilden når vi ventet på at de skulle gå i nettet. Det er relativt vanlig å høre havsvalenes sang, en rask spinnende "ralling", når fuglene flyr over nettet. Men denne fuglen satt på bakken og sang, og vi trodde vi kunne skimte den i tussmørket. Rett etter hang en svale i nettet, den var ringmerket en time tidligere. Det er for øvrig ikke uvanlig å få enkelte ivrige svaler flere ganger på en og samme natt. Ofte er de siste fuglene man får i morgengryet fugler som er merket tidligere på natten.

Om man ser og fanger andre fugler også....

Når man kommer så langt ute i havgapet er det også andre fugler som svinser innom, både nattestider og i skumringen kveld og morgen. På Slettingen fikk vi til og med en løvsanger i nettet en morgen, den var nok på vei utover havet da det ikke er en busk på hele øya!

Nattestider er det selvfølgelig stort sett vadere man hører. Mest myrsnipen, men også sandlo, storspover, rødstilk, gluttsnipen og noen få grønnstilk og sotsnipen gir lyd fra seg. Strandsnipen er enkelte netter den dominerende arten. Denne har vi også prøvd å spille lyd på; med relativt dårlig resultat: Kun to fugler har latt seg lokke i nettet. Nå skal det sies at vi mest har spilt etter at skumringen er over, og strandsnipene er trolig mest ivrige på lyden i denne perioden. På Lista er det enkelte år fanget mye strandsnipen på lyd, så potensialet er udiskutabelt.

Den 12. juli 1997 var en STOR dag på Lindesnes. Lite vind og en natt av den behagelig varme sorten. Plutselig får vi se en svale mot himmelen, og den stupte ned mot nettet etter å ha spanet rundt i området litt. Ofte kan man sjekke nettet med

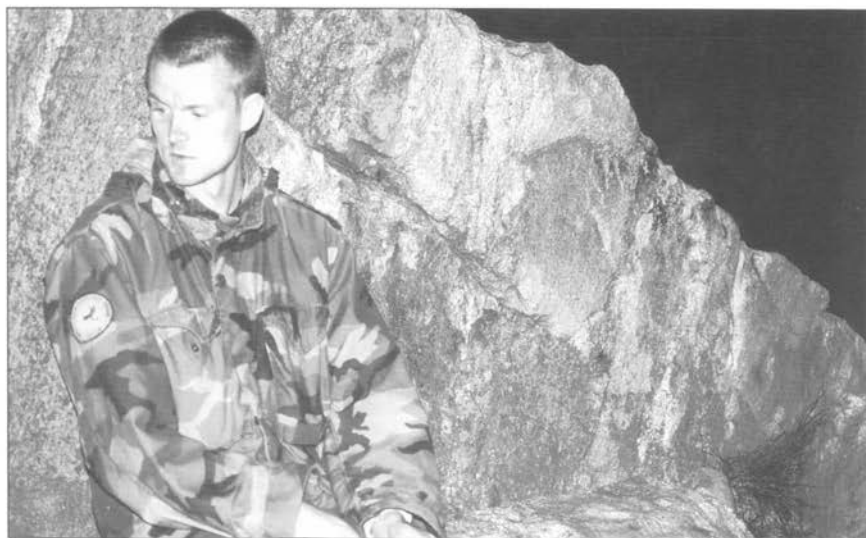
kikkerten, dette går glimrende selv på de aller mørkeste nettene, men så tidlig i sesongen er det relativt lyst, og vi kunne ikke se noen mørk skygge i nettet. Jeg bestemte meg for å gå ned foran nettet for å se om jeg kunne se fuglen fra en annen vinkel, men kunne ikke se noe. Etterpå skulle det vise seg at den hang i nederste lomme, der den er vanskelig å oppdage. Men mens jeg lå der og fokuserte på nettet i tussmørket får jeg se en stor fugl som kretser over lydkilden, og tenkte straks på at dette måtte da være en stormsvale. En slik hadde jeg aldri sett før, så jeg håpet den ville gå i. Så ble den borte, og i neste øyeblikk ser jeg Gunnar i fullt firsprang ned mot nettet. Jeg løp det jeg kunne, og i neste øyeblikk ser jeg Gunnar ta en stor fugl ut av nettet. Ikke svart, men brun....EN NATTRAVN! Vi pilte inn i bunkersen hvor det er lys og beundret de flotte sjatteringene i brunt, grått og svart på fuglen, og vi holdt alle sammen på å besvime av sjokk når plutselig den åpnet den ENORME kjeften og freeeste til

oss....trodde hodet skulle dele seg i to! Den hadde store hvite flekker på vingene, og det er det kun hannen som har. Den fikk en ring på den knøttlille foten, og fikk fly inn i nattemørket, kun 10 minutter etter at den var fanget. Det er over 3 1/2 år siden nå, og fremdeles er ingen gjenfunn kommet inn på en nattravn med ring EA17309. Skulle gjerne visst hvor den var nå...

Nattravnens sang kan minne om havsvallesangen, selv om nattravnen kanskje er litt raskere i takten og oftere skifter tempo. Den er sjelden i Vest-Agder, og fuglen vi fanget var antageligvis den første som ble ringmerket i fylket. Nærmeste hekkeplass er trolig i Kristiansand, der den blir sett og hørt flere steder årlig, og arten er også registrert flere steder i indre deler av fylket.

Og andre svaler kan også dukke opp....

Salte svaler er i utgangspunktet så charmerende skapninger med så skyhøy yndefaktor at hver enkelt svale er verd

Forfatteren, Morten Helberg, på fangstlokaliteten. Foto: Finn Jorgensen.

turen i seg selv. Man blir like sjokkert, overrasket og fascinert hver gang man får sett en av disse fuglene: Så spesielt levevis, så hjelpeløse på land og så utrolig godt tilpasset sitt foretrukne element, det åpne hav. De må bare sees, det er i grunnen ikke mer å si om den saken. Får man ringmerket mange fugler eller kontrollert noen med ring får man også bidratt til at man direkte får mer kunnskap om trekkforhold og forekomst generelt på Sørlandet. Skulle ikke dette være motivasjon nok til å bruke sommernettene ytterst i skjærgården er det noen ytterst sjeldne andre salte svaler som også kan dukke opp. De tre mest aktuelle er nok disse:

Japanstormsvale *Oceanodroma monorhis* er nært beslektet med stormsvale, og skilles på at den har svart overgump og hvite skaft innerst på håndsvingfjærene. Den nærmeste kjente hekkeplassen er i Korea og den hekker videre østover via Kina og Japan til noen øyer utenfor Vladivostok i Russland. Utrolig nok er hele 14 individer ringmerket i Europa, blant annet 2 ind i Norge! En ble ringmerket Revtangen 13.08.96 og en ny 09.08.97. Den siste ble til overmål kontrollert 3 ganger samme sted august 2000! Det er for øvrig mulig at monorhis hekker på Salvagene på Madeira, da arten hele 3 ganger er funnet i reirganger her (Bretagnolle et al 1990). Den 15 juli 1998 så Gunnar, Finn, Martin, Roy Herman og undertegnede for øvrig en mørkgumpet stormsvale på Nesseby, Finnmark som kan ha vært en slik en, men den var dessverre for langt unna til at vi klarte å få sett nok kjennetegn.

Wilsonstormsvale *Oceanites oceanicus* kan også dukke opp. Dette er en av verdens mest tallrike sjøfugler og hekker utelukkende på den sørlige halvkule. Den skilles på at den er liten, kun litt større enn havsvala, mangler hvitt under vingene og

har lengre bein med gul svømmehud mellom tærne. Den hvite overgumpen rekker nesten helt rundt på undersiden, og denne arten har ofte noen hvite fjær på buken. Det er kun ett funn i Norge, en fugl ble funnet med bena fastfrosset til dekket på rekeetråleren "Ben Hur" 25 november 1980 på 77°20'N, 08°00'E, som er nordvest av Svalbard (Vader & Barrett 1984). Mer aktuelt for eventuelle funn på Sørlandet er det kanskje at den blir regelmessig sett i England, og er fanget med nett under havsvalermerking på Island.

Passatstormsvale (tidligere Madeirastormsvale) *Oceanodroma castro* er en annen brennhet kandidat. Den hekker nærmest på øyer utenfor Portugal, på Kanariøyene, Madeira og på Azorene. Den skilles fra den jevnstore stormsvale på at den hvite overgumpen er rent hvit, altså mangler det mørke feltet i midten, og at det hvite feltet ser bredere ut enn det er langt, normalt er det motsatte tilfelle på stormsvale. Nebbet er betydelig kraftigere. Denne arten er ikke sett i Norge ennå, men Finland fikk sitt første og hittil eneste funn 19 januar 1993 da en vinddreven fugl ble funnet skadet (Pulliainen 2001). Finnene har for øvrig 2 funn av havsvaler og 10 av stormsvale, samtlige er gjort fra oktober til januar...

Stormsvaler i Vest-Agder.

I forhold til havsvalene er det ringmerket svært få stormsvaler, både i Vest-Agder og Norge som helhet. Noe av dette skyldes nok at mange ringmerkere har prioritert å spille havsvalerlyd istedenfor stormsvalerlyd de fleste nettene. Stormsvalene går i på havsvalerlyd, men de er nok aller ivrigst på opptak av artsfrender. Men, siden det er så sjeldent å fange noen slike og man gjerne vil ha flest fugler pr natt har vi i Vest-Agder valgt å satse på havsvaler. Totalt er det ringmerket 711 stormsvaler i Norge til og med 1999 (Anker-Nilssen 2000), noe

som har gitt 15 gjenfunn. I Vest-Agder er det ringmerket fire og kontrollert en fugl, men to av disse er merket mot fyrlykta på Lista uten bruk av nett og lyd.

En fugl som ble ringmerket Lista Fyr 25 juli ble kontrollert 14 august samme år på Jomfruland (196 km øst-nordøst). En annen som ble kontrollert på Lindesnes Fyr 29 juli 1997 var ringmerket Perleneset, Utsira 31 juli 1996 (196 km nordvest....!). I tillegg er det merket en fugl fanget med lyd på Lindesnes 8. august 2000 som vi ikke har fått gjenfunn på. Det betyr imidlertid at 2 av de 3 gangene vi har fanget stormsvaler i nett har det blitt gjenfunn!

Gjenfunn og kontroller av havsvaler – kan de hjelpe oss til å få vårt første hekkefunn?

Havsvaler er en av de artene som gir flest gjenfunn pr fanget fugl, og mye av dette skyldes at ungfuglene streifer mye rundt på søken etter en egnet hekkokoloni. Dette betyr for vår del at vi kan fange relativt mange fugler med lyd og nett, samt at vi ikke kan være sikre på at fuglene vi fanger hekker i området. Havsvalene streifer over store områder på kort tid, og trolig er de fleste unge fugler som ikke hekker ennå. Hekkefuglene er ikke så ivrige på lyd og holder seg mer i området ved kolonien. Ett indisium på at fuglene hekker i området kan man for øvrig få hvis man får samme fugl på samme sted flere år på rad, at fuglene gulper opp mat (Scott 1970) eller har mange ektoparasitter (kroppslus / fjærlus) (Fowler et al. 1984).

Av de 418 havsvalene vi har ringmerket i Vest-Agder er det rapportert inn funn på 44 fugler, i tillegg er det kontrollert en merket på Færøyene, 11 med engelske ringer samt 30 forskjellige norskmerkede fugler. Av disse er det en del kontroller vi ikke har fått svar på ennå, blant disse er 7

engelskmerkede svaler fra Lindesnes (fire fra 1997 og tre fra 2000). Så en fullstendig funnoversikt er det dessverre litt tidlig å slå i bordet med ennå, men vi får håpe vi kan komme tilbake med en ny artikkel i Piplerka om ikke så altfor lenge....

Ingen av de svalene vi har merket på Sørlandet, og som er kontrollert året etterpå i potensielle hekkolonier, er rapportert som sikkert hekkende. Men trolig merker vi fugler som hekker / skal hekke langs Norskekysten, på Færøyene, Island (?) og på de Britiske øyer. En fugl er kontrollert i Portugal, og dette var trolig en fugl på vei fra overvintringsområdet, som trolig er sør for ekvator (Mainwood 1976). To havsvaler som er merket i Norge er funnet i Sør-Afrika vinterstid (Anker-Nilssen 2000).

Av de gjenfunnene vi har fått inn av havsvaler merket i fylket er 20 forskjellige lokaliteter representert, og vi har kontrollert fugler som er merket 22 forskjellige lokaliteter tidligere. Den eldste fuglen er CA04820: Merket Hernyken, Røst 24. august 1989 og kontrollert Store Slettingen, Mandal 16. august 1994, nesten fem år etter merking.

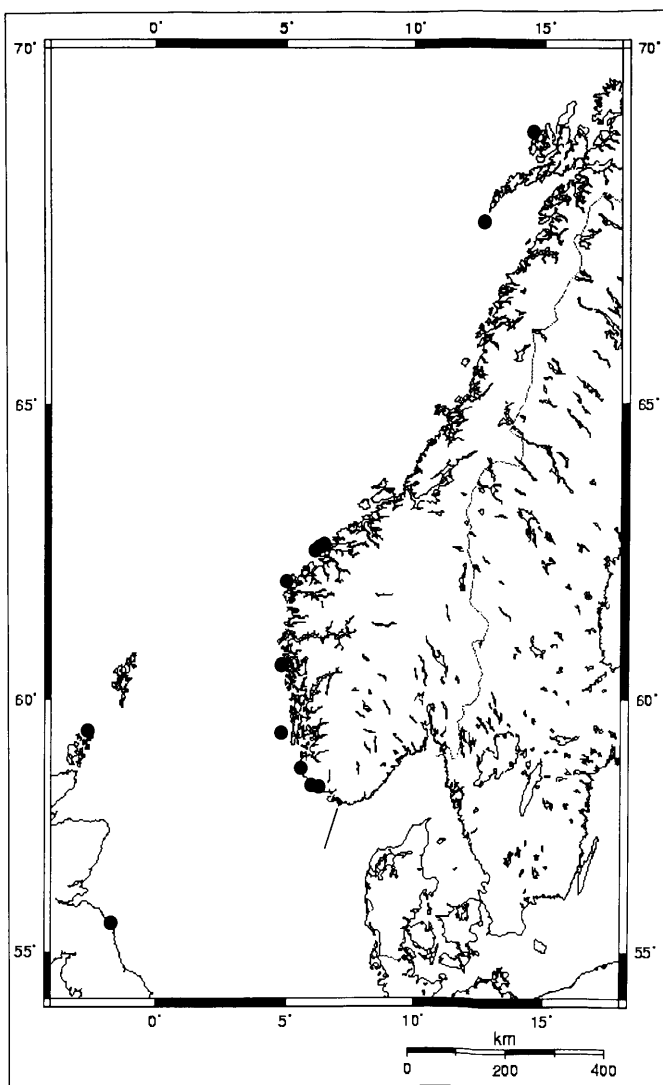
Flere havsvaler er kontrollert på merkeklassen i Vest-Agder noen få dager etter merking og kun en fugl er kontrollert mange dager etter. Dette var E547452: Merket Lindesnes 14 august 1997 og kontrollert samme sted 43 dager etter, 27 september. Denne fuglen var for øvrig den eneste vi fikk denne natten, og er den seneste nettfangede havsvalen i Vest-Agder som vi kjenner til.

Til nå er det kun en enkelt havsval som er kontrollert i fylket et senere år enn merkeåret, dette var en fugl som ble merket på Lindesnes 4 september 1996 kl 01

(eneste svaler denne natten, den nest seneste fuglen som er nettfanget...) og kontrollert uten bruk av lyd på Lista Fyr 28 august 2000. Det ble for øvrig fanget en svaler med og en uten ring på Lista på vaderlyd denne høsten, og det er ikke første høsten det skjer. Dette er litt merknodig, og kan være overivrige svaler på speidetur. Eller kan det være at det kanskje hekker havsvaler på Lista??

Funn innen samme år.

Vi har fått overraskende mange funn av fugler som har beveget seg over store avstander innen samme år, disse er delt opp i fugler som har flydd nordover eller sørøst langs kysten samt de 3 funnene til England i tab. 2, 3 og 4. Som vi ser er 18 fugler funnet nordpå og 16 fugler er merket nordpå og kontrollert i fylket. To

Figur 2: Lokalteter hvor det er merket havsvaler som er kontrollert i Vest-Agder, eller kontrollert fugler merket Vest-Agder innen samme år. Pilen angir hvor Lindesnes Fyr er, Lista Fyr er 32 km nordvest. Lokalteter nederst i England er for øvrig i Tyne & Wear, hvor det er merket 3 forskjellige japanstormsvaer på datoene 23 og 26 juli 1989 og 6 juli 1990 (Bretagnolle 1990).

Ringnr.	Dato	kl	Lokalitet	Km	Dager
E542023	07.08.97	2	Hernyken, Røst, NO		
	25.08.97	2	Lindesnes	1080	18
E144853	06.08.91	2	Flø, Ulstein, MR		
	15.08.91	5	Lista Fyr	481	9
E144853	06.08.91	2	Flø, Ulstein, MR		
	14.08.91	2	Revekaia, Jæren, RO	407	8
	15.08.91	5	Lista Fyr	481	9
E409618	29.07.97	1	Klovningen, SF		
	01.08.97	0	Lindesnes	454	2
9986539	14.08.96	2	Turøy, Bergen, HO		
	19.08.96	0	Lindesnes	302	5
E532515	26.07.00	2	Perleneset, Utsira, RO		
	03.08.00	2	Lindesnes	167	8
E520629	22.07.96	1	Revekaia, Jæren, RO		
	31.07.96	2	Lista Fyr	95	9
E404783	13.08.96	3	Revekaia, Jæren, RO		
	21.08.96	1	Lista Fyr	95	8
E520666	16.08.96	1	Revekaia, Jæren, RO		
	17.08.96	0	Lista Fyr	95	1
	27.08.96		Lista Fyr	95	10
	08.09.96	2	Kråkenes Fyr, SF	453	22
E850587	12.07.00	2	Revekaia, Jæren, RO		
	08.08.00	3	Lindesnes	125	26
E850055	25.07.00	3	Revekaia, Jæren, RO		
	04.08.00	3	Lindesnes	125	9
E537196	26.07.97	2	Revekaia, Jæren, RO		
	07.08.97	2	Revekaia, Jæren, RO	0	11
	16.08.97	4	Lindesnes	125	20
	19.08.97	3	Lindesnes	125	23
E520677	17.08.96	4	Revekaia, Jæren, RO		
	20.08.96	0	Lindesnes	125	3
E556523	xx.08.97		Revekaia, Jæren, RO		
	21.08.97	2	Lindesnes	125	Ukjent
E850596	25.07.00	3	Revekaia, Jæren, RO		
	01.08.00	3	Eigerøy Fyr, Egersund, RO	42	3
	04.08.00	1	Lindesnes	125	9
	17.08.00		Lista Fyr	95	22
CA02854	01.08.00	3	Eigerøy Fyr, Egersund, RO		
	03.08.00	1	Lindesnes	85	2

Tabell 2: Havsvaler ringmerket nord for Vest-Agder som er kontrollert samme år (16 fugler).

fugler mangler merkedata, en som har flydd sørover fra Jæren og en fugl merket Lindesnes 1999 som ble kontrollert Kråkenes Fyr, Sogn og Fjordane samme år. Av de fuglene vi har dato på er det påfallende at de som er kontrollert nordover samme år har flydd lenger pr dag (tab. 2 & 3). Legger vi sammen tallene ser

vi at de som er kontrollert nordpå har flydd 60 km pr dag i snitt (18 fugler), mens de som er kontrollert i Vest-Agder etter å ha blitt merket samme år nordover langs kysten har bare flydd 35,4 km pr dag i snitt (14 fugler). Men det er nok ikke noe stort poeng i å vektlegge dette for mye, det er mange tilfeldigheter som kan spille inn her. En av de viktigste er nok at det ikke er lik merkeinnsats i alle deler av landet hvert år og at det kun er i 1997 og 2000 vi har merket mange svaler i Vest-Agder. Men det er litt snodig at det ikke ett eneste gjenfunn fra Lindesnes til Revekaia i 2000, enda det ble merket rekordmange havsvaler på hver plass.

De siste årene har vi prøvd å skrive opp ikke bare klokkeslettet, men også minuttet vi slipper fuglene. Dette fordi svalene beveger seg raskt over store avstander, er man riktig heldig kan man få ett gjenfunn bare timer etter at man merket fuglen! Ett eksempel på dette fikk man på Jæren i 1999 da en svale merket Revtingen ble kontrollert på Stapnes, 52 km sørover maksimalt to timer senere! Dette gir en minimumshastighet på 26,22 km/t (Anker-Nilssen 2000), hadde vi visst hvilket minutt i timen og ikke bare hvilken time fuglen ble merket og kontrollert kunne nok minimumshastigheten blitt nærmere den reelle hastigheten på denne fuglen...

Som man ser av gjenfunnene i tab. 2 & 3 kan svalene fly langt på kort tid, og i denne sammenheng kan det nevnes ett "homing experiment" som ble gjort ved at en stormsvale som hekket på Kent Island, Newfoundland. Den ble sluppet i Skottland (4400 km unna) og var på plass på reiret uten vekttap etter 9 dager!! (20,37 km/t). Hvordan svalene navigerer over så store avstander er ukjent, men trolig spiller syn samt lukt en stor rolle. Man har vist at stormsvale som ikke kunne lukte ikke fant tilbake til reirhullet når de ble forflyttet. (Huntington 1996).

Fremtidsvisjoner.

Det hadde vært utrolig artig å slå til med hekkefunn i Vest-Agder, og her må vi trolig til med kassettspiller på egnete hekkelasser i sene høstkvelder og lytte etter svar skal vi få sikre bevis. Siden det er dårlig stelt med lundeganger å søke ly i for havsvalene her sør må vi prøve i steinrøyser og liknende. Disse svaleartene hekker tradisjonelt på øyer hvor ikke landrovdyr finnes, og derfor hadde det vært utrolig artig for eksempel å sjekket ut Rauna utenfor Lista som potensiell hekkelass. På Erkna på Møre (Olsen 1996) fikk man raskt en pekepinn på at det kunne være hekking da 13 av 24 av de første fuglene man fikk i nettene i 1996 hadde ring fra før, flere var flere år gamle. Skal man få endelig sikre bevis må funn av egg eller unger til, og da kan nettfanging kombinert med lytteundersøkelser nattestid være en vei å gå. Hekker det svaler her vil man få en indikasjon ved om fuglene som fanges har ring eller ikke, og i tillegg bør

Ringnr.	Dato	kl	Lokalitet	Km	Dager
E547495	19.08.97	3	Lindesnes		
	05.09.97	23	Hovden, Bø, NO	1259	17
E547356	28.07.98	1	Lindesnes		
	08.08.98	1	Hemyken, Røst, NO	1080	11
E547002	19.08.98	3	Store Slettingen		
	29.08.98	0	Hemyken, Røst, NO	1075	10
E522214	22.08.95	2	Lista Fyr		
	03.09.95	0	Hemyken, Røst, NO	1069	12
E547414	16.07.97	3	Lindesnes		
	31.08.97	1	Synnes, Giske, MR	513	46
E760682	19.08.00	0	Lindesnes		
	31.08.00	1	Synnes, Giske, MR	513	12
E760649	10.08.00	1	Lindesnes		
	01.09.00	3	Alnes, Giske, MR	504	20
E760650	10.08.00	1	Lindesnes		
	01.09.00	4	Alnes, Giske, MR	504	20
E210101	13.08.90	0	Lista Fyr		
	29.08.90	23	Runde, Herøy, MR	484	16
E520666	16.08.96		Revekaia, Jæren, RO		
	17.08.96	0	Lista Fyr	95	1
	27.08.96		Lista Fyr	95	10
	08.09.96	2	Kråkenes Fyr, SF	453	22
E406972	04.08.00	1	Lindesnes		
	19.08.00	3	Kråkenes Fyr, SF	453	15
E760705	xx.xx.99		Lindesnes		
	04.09.99	23	Kråkenes Fyr, SF	453	ukjent
9985851	17.07.97	2	Lindesnes		
	15.08.97	1	Turøy, Bergen, HO	302	29
9980295	31.07.96	0	Lista Fyr		
	13.08.96	0	Perleneset, Utsira, RO	167	13
E760666	12.08.00		Lindesnes		
	13.08.00	3	Revtangen, Jæren, RO	124	1
E547444	05.08.97	2	Lindesnes		
	06.08.97	2	Eigerøy Fyr, Egersund, RO	87	1
E850502	06.07.99	1	Revtangen, Jæren, RO		
	04.08.00	2	Lindesnes	124	28
	05.08.00	0	Lindesnes	124	29
	06.08.00	2	Stapnes, Egersund, RO	72	30
E406978	04.08.00	2	Lindesnes		
	06.08.00	3	Stapnes, Egersund, RO	72	2

Tabell 3: Havsvale ringmerket i Vest-Agder som er kontrollert samme år nordover i Norge (18 fugler).

man bruke en bærbar kassettspiller og lytte etter svar der det er mistanke om at en havsval kan hekke (trolig trengs ikke store hullet....).

Klarer vi til overmål å konstatere Norges sydligste hekkefunn på Rauna bør vi i anstendighetens navn gjøre et forsøk på å

Ringnr.	Dato	Kl	Lokalitet	Km	Dager
E144008	23.07.90		Souter Point, Tyne&Wear		
	13.08.90	04	Lista Fyr	597	21
E210143	02.09.91	05	Lista Fyr		
	06.09.91		Tynemouth Pier, Tyne&Wear	597	4
E547409	16.07.97	01	Lindesnes		
	22.07.97	02	Brough of Birsay, Orkney	616	6

Tabell 4: Havsvalefunn fra og til Storbritannia samme år.

få fredet øya til hekkesesongen er over, sånn ut i november. Da kunne vi fått satt endelig punktum for den helt ville jakta som foregår der ute om høsten. I september høres det ut som det er krig der ute på stille dager. Denne øya trengs som et pusterom på veien sørover, det er ikke akkurat nok jaktfrie områder for trekkfuglene på Lista!

Som vi har prøvd å vise tilbakelegger havsvalene store avstander på kort tid, og trolig hekker de fleste fuglene vi har fanget ikke i fylket. Det betyr ikke at det ikke er interessant å ringmerke flere salte svaler på Sørlandet i årene som kommer, til det er kunnskapen for dårlig. Hvor viktig er Skagerrak som beiteområde for engelske og norske hekkefugler, og hvordan påvirker vær og vind forekomsten av disse fuglene langs kysten? Vi har diskutert utallige ganger hvilke forhold som er best for å få flest mulig fugler, og har ikke kommet til noen endelig konklusjon. Noen ganger får vi mest fugl med lite vind (som i 1997), andre ganger på sterk vind. Om 2000 var et unormalt godt år eller om det kun var det at vi fikk bedre lyd og fanget på vestlig vind vil kanskje fremtiden vise. At vi bør satse mer er i hvert fall klinke klart....

Referanser:

Anker-Nilssen, T. & Anker-Nilssen, P. G. 1993:

Breeding of the Leach's Petrel *Oceanodroma leucorhoa* in the Røst archipelago, northern Norway. Fauna norv. Ser. C, Cinclus 16: 19-24.

Anker-Nilssen, T. 2000:

Havsvaleprosjektets resultater i 1999. – Ringmerkaren 13: 155-165

Det er sikkert mulig å få tilgang til registreringer fra Lindesnes Fyr av vær og vind de nettene vi har fanget i årenes løp, og det hadde vært interessant å sammenlignet vindretning, temperatur og lufttrykk med hvor mange

svaler vi har fanget hver natt. Da kunne vi kanskje på forhånd sett langtidsvarselet og forutsagt hvilke netter som er best!

Til slutt.

Da gjenstår det bare å si takk til alle de som har brukt fritiden sin på salte svaler. Det er mange som har bidratt til disse ringmerkeringsresultatene, spesielt har Gunnar, Roy Herman, Thomas, Martin, Kjetil, Inge og Finn vært ivrige blant Mandalsgjengen, samt Roy Erling i Kristiansand og Nils Helge på Lista. Vi har for lengst gitt opp å telle opp hvor mange andre som totalt har vært med ut, men på det meste har vi vært 10-15 personer på en natt, og også mange tilreisende fugleinteresserte har vært innom. Mange uforglemmelige svaleopplevelser har det blitt i mørke nattetimer, og det kunnet lett vært lagd en bunke til med sider om alle opplevelsene vi har hatt! Velkommen neste sommer!

Forfatterens adresse:

Morten Helberg
Olastien 8D 309,
9012 Tromsø

Barrett, R. T. & Strann, K.-B. 1987:

Two new breeding records of the Storm Petrel *Hydrobates pelagicus* in Norway. Fauna norvica. Serie C, Cinclus 4: 115-116.

Bretagnolle, V. Carruthers, M. Cubitt, F. Bioret, F. Cuillandre, J.-P. 1990:

Six captures of dark-rumped, fork-tailed storm-petrel in the northeastern Atlantic. Ibis 133: 351-356.

Fowler, J. A., Miller, J. J., Cohen, S. 1984:

Ectoparasite populations from breeding and wandering Storm Petrels. Bird Study 31: 126-130.

Helling, A. 1962:

Stormsvaler hekker på Røst. Sterna 5: 41-44

Huntington, C. E. Butler R. G. Mauck R. A. 1996:

Leach's Storm-Petrel (*Oceanodroma leucorhoa*). In The Birds of North America, No 223 (A. Poole and F. Gill, eds.). The Academy of Natural Sciences, Philadelphia, PA, and The American Ornithologists' Union, Washington, D.C.

Mainwood, A. R. 1976:

The Movements of Storm Petrels as Shown by Ringing. Ringing & Migration 1: 98-104.

Morrison, S. 1998:

All-dark petrels in the North Atlantic. British birds 91: 540-560.

Myrberget, S. Johansen, V & Storjord, O. 1969:

Stormsvaler (*Fam. Hydrobatidae*) i Norge. Fauna 22: 15-26.

Olsen, O. 1996:

Hekkefunn av havsvaler og stormsvaler på Møre-kysten. Vår Fuglefauna 19: 169-171.

Qillfeldt, P. Schmoll, T. Peter, H-U. 2000:

The use of foot web coloration for the estimation of prebreeder numbers in Wilson's storm-petrels, *Oceanites oceanicus*. Polar Biology 23: 802-804.

Pullianen, T. 2001:

All records accepted by the Finnish Rarities Committee. <http://www.birdlife.fi/eng/rc>

Scott, D. A. 1970:

The breeding biology of the Storm Petrel *Hydrobates pelagicus*. Unpubl. D. Phil. thesis. Univ. Oxford.

Vader, W. Barret, R. T. 1984:

Wilson's Storm Petrel at 77° N late November 1980. Ardea 72:235.

Toppmeisen - Barskogens skravlekopp

Av Villen Vedeler

Synes du det er vanskelig å skille de forskjellige meiseartene fra hverandre, så er du aldri i tvil om at det er en toppmeis du ser når du ser den! Den flotte toppen på toppmeisens hode kan du ikke ta feil av, og har du hørt toppmeisens karakteristiske tørre, trillende lokkelyd en gang eller to, så kjenner du fort igjen lyden neste gang. Denne meisearten ser du sjelden på foringsbrettet. Den foretrekker å holde seg i furu- og granskogen, hvor den om sommeren lever av insekter, larver og edderkopper og om vinteren av konglefrø. Om høsten hamstrer den ivrig både insekter og frø, som den da har til trangere tider om vinteren.

I februar i år dukket denne toppmeisen opp på foringsplassen min i skogen. Da var det

syv år siden forrige gang det var toppmeis på besøk der, så det kvikket virkelig opp i en grå og kald februardag med en slik sjelden gjest. I to uker holdt den seg på stedet, og jeg må innrømme at det gikk mange timer med til å få fotografert den på beste måte. Med list og lempe og en god porsjon tålmodighet klarte jeg også å få den håndtam slik som mange av de andre meisene der er. Hver vinter har jeg alltid opplevd et eller annet med fugler som har vært vinterens høydepunkt. Og nå ble det noe jeg aldri i min villeste fantasi kunne ha tenkt meg: En håndtam toppmeis!

Forfatterens adresse:

*Villen Vedeler
Vestre Haaland
4500 Mandal*

Rørdrum på Fugløyna

Av Birger Westergren

Fugløyna ved Hamresanden. Foto: Harde Johannassen.

Fugløyna er en halvøy beliggende ved Hamresanden og nær nabo til Kjevik flyplass i Kristiansand. Halvøya er for mange kjent som et spennende fugle- og planteområde. Spesielt på vår- og høsttrekktet kan en ofte observere mange fuglearter her.

Det var under en befarings i området i midten av mars 2001, for å forbedre det gjengrodd området, at fuglen ble funnet død. Fugløyna ble i begynnelsen av 90-årene tildelt midler i regi av «Miljøpakke Kristiansand - Vennesla» for å ta vare på og fremme det biologiske mangfold i området. I samarbeid med Norsk Botanisk forening v/Asbjørn Lie, Fylkesmannen i Vest-Agder v/Tor Kviljo, Agder Naturmuseum & Botanisk hage v/Roar Solheim samt Norsk Zoologisk Forening, vil vi i NOF Kristiansand lokallag prøve overfor kommunen å få til en restaurering av det svært viktige våtmarksområdet. Planen går

kort ut på å grave opp en eksisterende kanal fra sjøen som fører vann inn og ut av sumpen. Denne er nå delvis gjenfylt. I tillegg ønsker vi å grave / flytte en sanddyne, som består av deponert sand fra en tidligere restaurering. Denne ligger nå nesten midt i området som en rygg, og blir etterhvert sterkt tilgrodd av bjørk og småfuru. Når denne sanddyna er borte ser vi for oss et vannspeil som vil være til stor nytte for mange skapninger. Vannspeilet / flata med åpent vann, vil ikke være dypere enn at det ved lavvann vil avdekke en mudderflate, slik vi finner lenger inne på Fugløyna. Dette er det som gjør området

*Befaring. Fra venstre Tor Kviljo, Asbjørn Lie, Karl-Erik Westergren og Nicolai Meberg.
Foto: Birger Westergren.*

spesielt attraktivt for vadefugler. Sanden som blir gravd vekk ønsker vi å benytte til å lage en voll mot Hamresanden og øvrig innsyn og forstyrrelser fra spaserende mennesker. For at det skal bli mulig å observere de fugler som enten er på vannet eller i våtmarksområdet for øvrig, ønsker vi å bygge et kamuflasjeskjul som alle lett kan benytte. Dette planlegges som tre vegger og tak og med sand fylt rundt veggene slik at det faller naturlig inn som en del av sandvollen. Vi har også planer om å bygge et stort fugletårn, som på et senere tidspunkt vil bli plassert i nordre ende av våtmarksområdet. Inn mot midten av våtmarka er der i dag et takrørbelte, derfor omfatter også planen at kanalen som skal graves inn fra sjøen fortsetter forbi på siden av takrørbeltet slik at takrørene kan spre seg noe videre og danne et bredere felt. Dette vil gjøre det mer gunstig for fugler som sivsanger, rørsanger, siyhøne, sothøne og kanskje den meget sjeldne rørdrummen,

som beviselig har vært der, for å nevne noen. I tillegg er det jo kjent at blant annet svaler benytter slike takrørbelter for overnatting, men da må det være litt størrelse på takrørbeltet.

Det var altså under befaringa av området at den sjeldne rørdrummen ble funnet. Ved første øyekast så den overraskende pene fuglen ut til å være i god forfatning. Dessverre hadde den ligget for lenge til å bli anvendt til nevneverdig zoologisk materiale, som eksempelvis utstopping. Fuglen var nærmest uthulet og inntørket. Rørdrummen ligger likevel i dag på Agder Naturmuseum slik at deler av den vil bli brukt i vitenskapelig henseende. I fugleboka kan vi lese hvilken ekstraordinær fugl den er. I siste reviderte utgave av «Det Beste Norges Fugleliv» står det: «Rørdrum, *Botaurus stellaris*, ca. 75 cm og et vingespenn på 100 - 130 cm. Tilfeldig gjest i Norge, særlig i vinterhalvåret. I alt

48 funn, flest i Rogaland og Østfold. Siste funn i Sarpsborg i 1994.» I Fugleguiden står det: «Sjelden i Norge, trekker unna isen, men er hardfør. Spiser fisk, frosker og insekter. Polygam. Reiret en haug med visse taktør i tett taktørskog. Trenger vidstrakte sivområder til hekkeplass. I flukt kan den minne om en våk eller ei ugle på grunn av de brede vingene. Selv om den er en hegrefugl har den korte ben.» Rørdrummen hører med andre ord til de arter som ikke ruger her i landet, men i kysttraktene hos våre naboer i Sør-Sverige, Danmark og på De Britiske Øyer. I Sverige kan en grovt si at den finnes i et belte som strekker seg fra Väneren i vest og tvers over til den restaurerte Homborgasjön i øst. Det er likevel i «Svensk Fugleatlas» ikke anslått å være mer enn 200-300 syngende hanner. (Har vært oppe i nær 500 stykker i toppår.) I Danmark har det derimot skjedd

en betydelig ekspansjon de siste tiår. Bestanden økte fra 10-20 par på midten av 70-tallet til omlag 150-200 par på midten av 90-tallet. En stor del av denne økningen beror på god vinteroverlevelse grunnet en hel rekke milde vintre, men i stor grad skyldes ekspansjonen også det faktum at det har skjedd store forbedringer og restaureringer av biotopene \ våtmarksområdene den bruker.

Rørdrummen er med andre ord svært fåtallig og her hos oss en meget sjelden

gjest. Vi tror selvsagt ikke at Fugløyna noen gang kan få en hekking av arten, men tydeligvis har en trekkende rørdrum landet i våre områder for å prøve å finne noe å spise. Hvem vet hvor den kommer fra og hvor lenge den har vært hos oss? En ting er sikkert; i tiden forut for funnet av fuglen hadde vi et par perioder med streng kulde. I periodene som varte opp i et par uker av gangen lå isen tykk og dekket alt av åpent vann og våtmarkene frøs totalt igjen. Ingen tvil om at den mektige fuglen da har gjennomgått en kritisk tid som altså førte til døden.

Rørdrummen. Foto: Birger Westergren.

Rørdrummen er foruten en vakker fugl også en høyst merkelig fugl. Hos mange fugler består fjærstellet av bading, pussing og oljing for at fjærdrakten til enhver tid skal være i topp stand. Noen arter, som for eksempel hønsefugler, bader aldri fri-

villig i vann. Andre, deriblant noen duearter, oljer ikke fjærene sine. Duene har nemlig et alternativ til oljing: De pudrer seg med pudderdun. Disse består av spesielt tilpassede kroppsfjær som stadig vokser og smuldrer opp til et fint «talkum» som trenger gjennom hele fjærdrakten, særlig når fuglene pusser seg. Hos medlemmer av hegrefamilien er pudderdunene fordelt på kroppen i særskilte områder. En hegre har tre slike «pudderkvester», mens rørdrummen bare har to. En rørdrum gnir hodet mot brystet

*Fra venstre: Karl-Erik Westergren og Nicolai Meberg studerer rørdrummen på funnstedet.
Foto: Birger Westergren.*

og pudrer fjærene med smuldret dun, slik at fiskeslimet forsvinner. Det som kanskje de fleste forbinder med rørdrummen er vel fuglens evne til å utnytte kamuflasjetenikken. Gjemt i sivet går den relativt store, gulbrune hegrearten ganske så i ett med omgivelsene. Det som gjør den så spesiell er at når den blir forstyrret strekker den halsen med de lange, mørke stripene som løper i fjædrakta og peker det lange nebbet rett oppover. Dette kalles gjerne for «pålestilling». Så «fryser» den til en urørlig støtte og blir stående i denne stillingen til faren er over. Skulle det blåse, vil den bevege seg frem og tilbake i takt med sivets bevegelser. En annen eiendommelig ting er dens høyst uvanlige låt. Sangen som i stille netter kan høres mer enn 5 kilometer er gjentatte stønn og «booh» og «uh-booh». Selv synes jeg det høres ut som når noen blåser luft ned i ei svær flaske. Vel, en merkelig og sjelden fugl er det og meg bekjent er det bare funnet et individ for i

våre trakter og det var visstnok på Torsøya i Høvåg. Det er imidlertid gjort noen få observasjoner av fuglen nå i vinter. Både på Østlandet og på Jæren og Lista skal den ha blitt registrert.

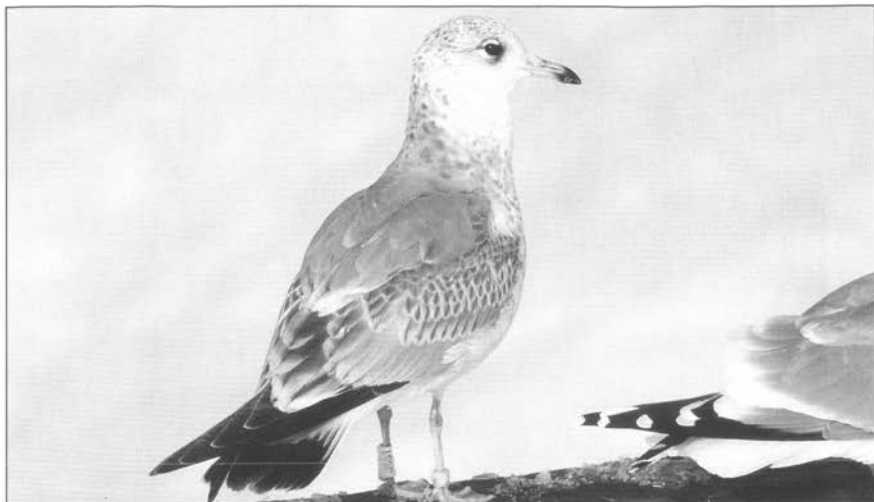
Foruten det uvanlige funnet av rørdrummen var det også en vintererle hann som holdt seg langs kanten av våtmarka. En nydelig, men sky fugl. Vi fikk likevel studert den godt ved flere anledninger. Ved å få restaurert området på Fugløyna håper vi at det i fremtiden vil dukke opp flere sjeldne, spennende og vakre fugler her. Ved å bygge kamuflasjeskjul og fugletårn blir det også bedre for alle oss som liker å observere fugl enten det er i hekketiden eller det er på trekket.

Forfatterens adresse:

Somskleiva 11,
4637 Kristiansand

Fargemerking av fiskemåker i Vest-Agder

Av Morten Helberg

Ung fiskemåke med farger. Foto: Finn Jørgensen

Lista og Mandal ringmerkingsgruppe startet i 2000 et samarbeid med fargemerking av fiskemåker. Enkelte av oss hadde begynt å bli interessert i å lese av metallringer på fiskemåker både vinterstid og i hekkekoloniene. Da fargemerking er svært arbeidsbesparende og vi ønsket flere funn på de enkelte fuglene besluttet vi å starte med fargemerking. Her presenteres formålet med prosjektet samt noen foreløpige resultater.

Første år - ett prøveår.

I år 2000 ble det fargemerket 50 fiskemåker. 10 av disse var vinterfugler, samtlige fanget med brød i Kristiansand. 20 voksne hekkfugler ble fanget med reirfelle, de fleste på Agnefest, men også noen få på Varodden ved Kristiansand. De siste 20 ble merket som pullus: Selv om fiskemåkene nok har svært høy ungfugldødelighet var det spennende å se hvor høy gjenfunnsprosent vi fikk på disse. Prosjektet er dermed todelt; for å få dreis på vinterdelen er man avhengig av kalde vintre så vi får tak i fuglene, og for hekkfugldelen er man avhengig av tilgang på egnete kolonier å fange i. Øyer er f.eks.

ikke like gunstige som fastlandskolonier da man forstyrrer for mye her i forhold til når man kan sitte i bil mellom fellerundene. Sitter man i bilen roer kolonien seg raskt og fiskemåkene er raske til å legge seg på eggene. Fuglene blir fanget ved hjelp av en reirfelle av netting som fuglen selv løser ut når den legger seg på reiret, fellen er laget slik at fuglene som har gått i ligger pent og ruger mellom rundene. Det første året var hovedhensikten å prøve ut fangstmetoder og forsikre oss om at fuglene vi fanget ikke skydde reirene. Dette er vi nå trygge på at de ikke gjør, og naboparene ser heller ikke ut til å reagere negativt.

Fiskemåkene som hekker i Vest-Agder.

Vi har begrenset med kunnskap om hekkebiologi og rekrutteringsforhold til fiskemåker, som hos andre måker på Sørlandet. Den kolonien vi har best kunnskap om er den på Agnefest i Lyngdal (40 par) og den på Brekne på Lista. Her er det forholdsvis greit å lese av ståltringer med teleskop samt å sette opp reirfeller og fargemerke hekkefuglene.

På Agnefest hekker det blant annet fugler som er ringmerket som reirunger i Sjøbodvik ved Mandal og Øye ved Kvinesdal. Med andre ord skifter fuglene hekkeplass, men vi vet ikke om hvor langt etablerte hekkefugler kan emigrere til nye hekkeplasser på Sørlandet. Dette har stor betydning i m.h.p. bestandsestimering. Med de store utfordringene fiskemåkene står ovenfor i dag er det viktig å ha kunnskap om hvor sårbare de enkelte hekkefuglene er for forstyrrelser. *Forvaltningen ønsker å verne om populasjoner, men det er åpenbart at grunnkunnskap om individene må være fundamentet.* Det er her nettopp fargeringene kommer inn i bildet. Det er mye enklere å lese av en fargering enn en metallring og man kan lese den av på større avstand. Slik øker man sjansen for at man kan få flere avlesninger på de enkelte individene over tid. Vi ønsker kunnskap om for eksempel fiskemåkene som nå blir fordrevet fra den store kolonien ved Varodden i Kristiansand. Begynner de å hekke på helt nye steder eller prøver de seg i nærområdene? Det er også mulig at de enkelte fuglene tar et hvileår mellom hekkesesongene. Dette vet man skjer hos andre måkearter, men ikke om det forekommer blant fiskemåkene på Sørlandet.

Det er også begrenset med funn vinterstid på hekkefugler fra Vest-Agder, og

fargemerkede fugler gir som kjent høyere gjenfunnsprosent, både ved at folk lettere sender beskjed om døde fugler inn og ved at ringavlesere lettere oppdager en fargering enn en konvensjonell ståltring.

Fiskemåkene som overvintrer i Vest-Agder.

Gjennomtrekket av fiskemåker i Mandal, og fremfor alt Kristiansand, på høsten og vinteren, er formidabelt. Selv om man kanskje bare ser 40 fugler hver dag i Mandal, er de aller fleste nylig ankomne fugler, og trolig er tusenvis av fiskemåker innom begge byene hver vinter. Vi vet svært lite om hvor disse fuglene kommer fra, men fugler merket som unger i Kvitsjøen i Russland, Finnmark, Finland og noen få fra andre steder i Norge er avlest. Kun 3 fiskemåker som er ungemerket i Vest-Agder er funnet i fylket vinterstid, så trolig trekker de fleste lokale hekkefuglene sørover. Det var litt snodig at det ikke kom inn noen funn på hekkefuglene våre første vinter, men kanskje sitter de på et jorde i Danmark eller lenger sør vinterstid, hvor ingen ivrige ringavlesere finner dem?

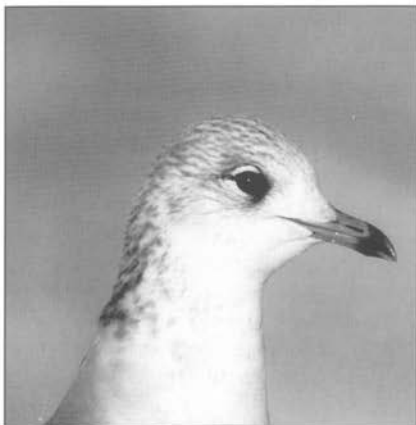
En del fugler merket som voksne tidligere på høsten i Bergen og Stavanger er avlest i fylket vinterstid. En fugl merket Bergen september 1999 ble til og med avlest både i Mandal desember 1999 og Kristiansand januar 2000! Noen andre artige funn på fargemerkede fiskemåker er vist i *tabell 1*.

Vi satser vinterstid både på å sette fargeringer på fugler som har ståltring fra før og fargemerke nye fugler. Det første foretrekkes da man selvsagt har størst interesse av å få flere funn på en fugl som allerede har blitt ett funn siden sist merking, og det er også større sjanse for at en fugl som har blitt merket i en park i Bergen eller Stavanger oppsøker en park på

5145185	J401	X	1k	04-des-98	Byparken, Bergen, Hordaland	Metallring satt på
				15-jan-00	Kristiansand, Kristiansand, Vest-Agder	Fargering satt på
				22-jan-00	Kristiansand, Kristiansand, Vest-Agder	Avlest
				22-jan-00	Gjestehavna, Kristiansand, Vest-Agder	Avlest
				29-jan-00	Gjestehavna, Kristiansand, Vest-Agder	Avlest
				05-feb-00	Kristiansand, Kristiansand, Vest-Agder	Avlest
				01-apr-00	Kristiansand, Kristiansand, Vest-Agder	Avlest
				16-des-00	Kristiansand, Kristiansand, Vest-Agder	Avlest
				02-jan-01	Breiavannet, Stavanger, Rogaland	Avlest
				10-jan-01	Gjestehavna, Kristiansand, Vest-Agder	Avlest
582748	J403	X	Pull	29-jun-99	Borgund, Ålesund, Møre og Romsdal	Metallring satt på
				18-des-99	Kristiansand, Kristiansand, Vest-Agder	Metallring avlest
				22-jan-00	Kristiansand, Kristiansand, Vest-Agder	Fargering satt på
				29-jan-00	Kristiansand, Kristiansand, Vest-Agder	Avlest
				05-feb-00	Kristiansand, Kristiansand, Vest-Agder	Avlest
				14-sep-00	Byparken, Bergen, Hordaland	Avlest
				27-des-00	Gjestehavna, Kristiansand, Vest-Agder	Avlest
5116629	J551	M	1k	22-des-00	Kristiansand, Kristiansand, Vest-Agder	Fargering satt på
				27-des-00	Gjestehavna, Kristiansand, Vest-Agder	Avlest
				10-jan-01	Gjestehavna, Kristiansand, Vest-Agder	Avlest
				10-feb-01	Mandal havn, Mandal, Vest-Agder	Avlest
				11-feb-01	Mandal havn, Mandal, Vest-Agder	Avlest

Tabell 1: Noen artige funn fra første satsingsåret i fiskemåkeprosjektet.

en ny lokalitet. Slike serier med funn er vanskelige å få med merking kun med metallringer da det er mye mer tidkrevende å lese av disse. Fanging av fuglene for å få lest av ringer er selvfølgelig ikke mulig i hvert tilfelle, det er kun når fuglene er spesielt sultne at vi har mulighet til dette.

Fiskemåke. Foto: Finn Jørgensen

Trenger vi kunnskap om fiskemåkene?

Det er ikke til å komme bort fra at det er "mer styr" å sette på en fargering enn kun en vanlig stålring. De ringene vi bruker er en ca 30 mm høy spiral som limes sammen, og det tar ca 20-30 sekunder å sette på ringen. I tillegg tar vi vingemål og måler hode + nebb for å kunne kjønnsbestemme fuglene vi merker. Gjør man dette bør man ha ett formål med merkingen, og vi håper at vi får mest mulig kunnskap ut av hver fugl vi merker. Derfor brukes mye tid på å lete etter fargemerkede måker. Hensynet til fuglene MÅ ALLTID komme i første rekke. Spesielt med hekkekolonier må man være varsomme slik at fuglene får ruget regelmessig på eggene.

Fiskemåkene ser i dag ut til å være på full tilbakegang på Sørlandet. Mink, utbygginger, økt båttrafikk og dermed forstyrrelser spiser inn på bestanden fra alle kanter, så det er all grunn til å være bekymret. Bare for ca 15 år siden, når jeg begynte å interessere meg for fugler, var det flere store kolonier i Mandals-

skjærgården, i dag er det kun enkelte på under 50 par igjen. Tragisk... I den jeg husker best, i Sjøbodvika, hekker de nå kun ett par tjeld. Her var det minst 80 par fiskemåker tidligere. Hvor er alle voksenfuglene blitt av? Dette er jo en art som kan bli svært gammel, og vi får håpe at de flytter til en ny koloni og hekker der. Men hvor langt flytter de?

Nå er det blitt vår igjen og fiskemåkene er atter på plass for å gjøre årets sommer. Nils Helge kunne her om dagen rapportere at de første seks fargemerkede fuglene

merket i fjor er på plass på Agnefest, - det blir artig å se hvor mange av fjorårets hekkefugler som er på plass i år! Se etter hvite fargeringer på fiskemåkene i sommer, ser du noen vil vi gjerne ha beskjed! Vi er meeegget interesserte i få avlesinger fra nye steder, alt er av interesse, også om du ikke har fått avlest alle tallene på ringen. (Det er en bokstav og 3 tall på ringen vi bruker). Avlesinger kan du sende meg på mail: lfuscus@yahoo.com, eller du kan ringe Lista Fuglestasjon på 38 39 75 88. God sommer!

o o o o O O O o o o o

Røde lamper for årets fugl:

Stæren

Av Birger Westergren

De blir gasset ihjel, fanget i nett og på pinner med lim. Ikke i hundrevis, men i titusentall, i Sør-Europa. Det gjelder en av våre kjæreste sangere og mest velkomne vårfugler, stæren. Hvor mange av oss har ikke med oppriktig glede sunget «gjøk og sisik trost og stær kommet nu tilbake»? Det er et faktum at ikke på langt nær alle kommer tilbake.

Har du ei fuglekasse til stæren i hagen, som de lett tar i bruk og som de virkelig trenger, så kommer det samme paret tilbake til den år etter år. Men ikke i år? Grunnen? Jo, de store stærflokkene på vei nordover fra sine vinterkvarter, overnatter ofte i trær og allèer rundt torg og parker i flere av Europas storbyer. Under kveldsstellet av fjærdrakta og hvile av slitne vinger, skiter mange av dem på fortau, folk, biler og busser. Reaksjonen og kravet fra enkelte mennesker blir at selv om stæren er både vakker og synger flott, og om de bringer våren inn på ny aldri så mye, «så vil vi ikke ha dem akkurat her». Kravet formuleres, vedtas av uvitende byråkrater og blir så

iverksatt. Strategien blir å få bukt med problemet raskt, enkelt og nådeløst. Hvordan skal det løses permanent? Jo, kanskje anvende Maos elimineringsmetode som han brukte på gråspurvane i Kina. Etter den store leders kalkyler spiste fuglene opp ris som istedet kunne mette mange mennesker. Parolen ble: Drep dem alle sammen! Skyt gjerne spurver med kanoner. Aksjonen med millioner av døde spurv mislyktes fullstendig. Siden spurven forsvant økte insektplagen og andre typer skadedyr tok over og spiste opp enda mer ris enn det fuglene hadde gjort. Til og med i vår «moderne» tid anvendes også flere steder i Sør-Europa forkastelige og

Stør. Foto: Birger Westergren.

hoderystende aksjonsformer. Støren blir bl.a. utsatt for giftgassangrep og drepes i titusentall. Hele billass blir kjørt bort og tilintetgjort. Så tror man problemet er løst, helt til neste års trekkfugler kommer forbi og slår seg ned for natten for å hvile.

Siden begynnelsen av 70-tallet er størbestanden i Sverige, Danmark og Norge redusert, til under det halve. Hundretusener av par er i dag borte fra sine tidligere hekkeplasser i nord. Nå er støren på full fart inn på den internasjonale rødlista. Det er «dødslista», lista over truede arter. Dessverre er ikke dette et enkelttilfelle. Det er et faktum at mange av våre velkjente fuglearter er sterkt redusert i antall de siste tiår, og tilbakegangen bare fortsetter.

Da er det naturlig at en stopper opp og tenker etter hva i all verden vi mennesker driver på med? Er det ingen grenser for vår korttenkthet, for hvor trangsynte, egoistiske og neglisjerende vi er blitt overfor det naturlige miljøet? Tilpasser vi oss naturen og tar vi de nødvendige hensyn og tiltak

som naturen krever? Er vi i takt med etiske grunnregler og moral? Her på Sørlandet kan en spørre seg om det er greit å bygge hytter og hus tett innpå måke- og ternekolonier og bare kreve at kommunen får fjerne problemet når fuglene kommer tilbake for å føre slekten videre? Skal vi eksempelvis forby fuglemating i parker og på torvet fordi fuglene skiter på bygninger og fortau?

Oppfordringen må bli: Nå må den likegyldige holdningen endres. Dette angår også deg! Krev av byråkratene at vi ikke aksepterer en framferd som om hele livet bare dreier seg om vårt eget velbefinnende og at de vettløse, enkle løsningers tid er over. Fortau og torg kan spyles. Beskyttelse mot fugleskitt kan lages rundt de få utsatte trærne hvor trekkfuglene samler seg for å sove. Måke, terne- og andefuglkolonier har rett til å ligge der de er uten at vi trenger oss på med brygger, fritidsplasser og bygninger. Og sist men ikke minst: Heng opp ei eller flere fuglekasser til støren! Din lille innsats trengs mer enn noen gang.

PISJÅOTEN

Historien om et bilvrak - samt litt om nattsangere på Lyngdalssetta.

Av Øyvind Nyvold Larsen

Selv om vi ornitologer, som de naturvernere vi er, kanskje burde kjempe mot bilbruken, er det nok ikke til å komme fra: Bilen er og blir en kjær venn, som gjør det langt lettere for oss å utføre vår kjære hobby.

For en del år tilbake var jeg (den stolte?) eier av en mørkeblå, 81-modell Peugeot 305, blant venner kalt Pisjåoten. Noen stor magnet på eksosrypene ble denne ikke spesielt smekre kjerra aldri. Til å komme i kontakt med de fjærkleddede fuglene uti bushen, var den imidlertid storveis. Høy under som den var, tråklet den seg fram på de mest humpete og steinete kjerreveger uten problem.

Jeg har aldri hatt den fjerneste interesse for å skru på biler. Pisjåoten var da også av det slaget der halve motoren måtte demonteres bare for å skifte plugger, og slikt er jo ikke den beste stimuli for en manglende motorinteresse. Da jeg heller ikke hadde verdens beste økonomi i mine år som student, ble det nok så som så med det fra fabrikanten anbefalte vedlikehold. Det gikk som det måtte gå. Pisjåoten utvikla seg til å bli ei upålitelig og humørsyk kjerr(ing?)e. Den gikk når den ville gå, og stoppet når den fant det for godt.

I sitt siste aktive år, hadde Pisjåoten fått et nytt lunefullt personlighetstrekk. Ved bråbremsing hang bremsa på høyre framhjul seg rett og slett opp. Når dette skjedde hadde en intet valg. Bilen måtte stanses, hjulet måtte skrus av, og med hjelp av 556-spray og hammer måtte bremsa slås opp igjen.

Like over midnatt, natt til 30. mai 1997, kjørte jeg nedover Årnesbrokka. For de

som ikke er kjent i Lyngdal, er dette bakken opp fra Årnessletta mot Hobdenfeltet og Dragedalen. Midt i bakken kommer en grevling sterkt mistenkt for sjølmordstanker, i full fart over veien, rett foran Pisjåoten. Jeg hogg i bremsa, og grevlingens sjølmordsforsøk mislyktes med ørliten margin. Lettere sjokksskadd satte jeg bilen i gang igjen, men ei fæl uling og en ekkel eim av svidd veisalt og annen dritt, fortalte at her var det bare å svinge av veien og finne fram jekk, fastnøkkel, hammer og 556. Jeg parkerte Pisjåoten av i bunnen av Årnesbrokka og gikk ut.

Da hørte jeg den, den umiskjennelige surrelyden. Lyden jeg kjente igjen fra Lista og Jæren, men som jeg slett ikke hadde venta å høre her, i Lyngdal. En GRESSHOPPESANGER satt og sang i buskaset utpå jordet. Kanskje ingen bombe for en garva ornitolog, men likevel. Personlig synes jeg faktisk at det å oppleve en velkjent art på en ny og uventa plass kan være nesten vel så gøy som å se en ny art for første gang.

Gresshoppesangeren ble hørt flere ganger denne forsommeren, den sang her fortsatt 24. juni. Antakelig var det vel en enslig hann som sang ut sin elskovssang i sommernatta til ingen nytte. (*Live' suge somti, auså færr ein stakkars fogg!!*) Natta den 24. juni sang det også en annen nattaktiv sanger her, nemlig en myrsanger. I årene etterpå har jeg ikke hørt flere

gresshoppesangere på Lyngdalssletta, men inspirert av denne opplevelsen har jeg foretatt flere nattsangerturer her i årene etterpå. Og myrsangeren har latt seg høre, både på Åmes, Bringsjordneset og Bergsaker, i 1999 med 3-4 forskjellige individ.

Og alt dette takket være et vrak av en bil. Med en ny og fin bil hadde jeg nok ikke

stoppet og hørt etter her denne mainatta, og dermed kanskje gått glipp av en fin naturopplevelse.

Pisjåoten er for lengst bytta inn mot statens vrakpant. Forhåpentligvis hoster den av gårde på en eller annen humpete grusvei i de evige skådemarker et sted. Jeg lyser fred over dens minne.

oooOOOooo

Kristiansand lokallag på Villmarksmessa.

Av Birger Westergren

Standen vår, fra venstre Ragnar Tømmerstø og Ingvar Løkken. Foto: Birger Westergren

Som kjent deltar lokallaget i Kristiansand på mange tilstelninger for å fremme interessen for fuglelivet. I juni 2000 deltok vi med en stand i Sørlandshallen sammen med andre aktører som ønsker å fremme utendørs aktiviteter.

Svært mange utstillere dreide seg om jakt, fiske, håndverkere av ulike slag samt salg av alt fra håndlagde trebåter, jaktstuer, kniver, våpen, klær og masse, masse annet. Nevnes kan også at Agder Zoo montasje var representert med utstoppede dyr og

fugler. Et av de gjeveste dyra var nok den etterhvert så kjente brunbjørnen Läfte. Det var også Agder Zoo montasje og innehaver Jarle Torkildsen som stakk av med prisen for beste utstilling. Det var ellers ikke mange som talte naturvernet sin sak.

Messegeneral Finn-Erik Bredeesen i «Villmark Explorer 2000» hadde håpet på 12.000-15.000 besøkende i løpet av helga som messa varte. Resultatet ble skuffende 9.500. Det ble likevel sagt at handelen var god og mange utstillere var derfor fornøyde.

Selv hadde vi i lokallaget gjort en stor innsats før messa. Nye opplag av våre flotte infobrosjyrer var trykket opp. Det var salg av bøker, CD-plater med fuglesang, plansjer og mer til. Standen var ellers prydet av mange av de aktivitetene foreningen har involvert seg i. På veggene hang det nydelige bilder av fugler i vakkert landskap tatt av den dyktige fotografen Jørn Johnsrud. Spotlights var montert og en cd-spiller sendte fengende fuglesang utover hele området. Folk såg stadig forbi og stoppet opp. I våre gule nylagde T-skjorter var vi lett å få øye på og svært mange skulle ha informasjon om fuglekasseygging eller kjøpe noe, eller rett og slett bare høre og prate om fuglelivet.

Foruten de nevnte aktivitetene presenterte vi også kattugleprosjektet som vi har kjørt i noen år nå. For anledningen hadde undertegnede anskaffet en fin hul trestamme i eik hvor det ble montert en kattugle. Helsiden fra avisa Fædrelandsvennen som i sin tid ble skrevet om prosjektet hang illustrativt ved siden av trestammen. Det var ikke fritt for at ugla også representerte fredete rovfugl som sikkert ikke alle i hallen har et like godt forhold til. Ved et par anledninger var det da også noen som gav uttrykk for holdninger som ikke hører hjemme noe sted. Med andre ord gammelt rovdyrhat og mangel på innsikt. Det var også en høyst kjent person som fattet interesse for kattugla. Det var ingen ringere enn Politimester Bastian fra Kardemomme By. Han kunne avsløre en viss innsikt i

Kattugleprosjektet ble godt presentert.

Foto: Birger Westergren

faunakriminalitet, da broren hans var med i det landsomfattende miljøpolitiet. Bildet av foreningens representanter og den «streng» politimester viser ikke at de to har gjort noe galt og må straffes. Tvert imot; han var svært fornøyd med dem begge, men med et riktig godt tak i deres øre ville han vise hvordan det går med dem som ikke respekterer og følger loven, spesielt dem som forbryter seg mot vår natur.

Selv om det «bare» var ca. 9.500 mennesker innenfor dørene var det absolutt mye å gjøre for de av oss som var med på standen de tre dagene messa varte. Da messa åpnet på formiddagen og holdt på til utpå kvelden, måtte vi dele oss inn i skift. To og to gikk på i formiddags-ettermiddags- og kveldsøkt. Det gikk unna på brosjyrer selv om salget var langt

Fra venstre Heidi Nilsen Politimester Bastian og Ingvar Løkken. Foto: Birger Westergren

mindre enn forventet. Men helt sikkert traff vi mange natur- og hobbyinteresserte og mange gikk hjem med noe fra oss, enten det var ny viten eller noe mer håndfast. Det ble lovet at messa skulle være en årlig hending, men i ettertid har vi mottatt et skriv som fortalte oss at messa vil bli flytta

tilbake til Oslo hvor den tidligere har vært arrangert. Vi må bare si som en oppsummering at det var gøy så lenge det varte og takke for at flere i foreninga gjorde en flott innsats for foreninga ved å spre kunnskap og interesse for fuglene og fuglelivet.

Bokanmeldelser:

Weiert Velle (red.) 2000:

Dikt til deg.

FUGLESANGERNE.

Dikt om småfugler.

Aschehoug.

106 sider i format 17,5 x 20 cm, innbundet.

Pris 149,-.

Boken gir oss 75 fugledikt fra 36 norske forfattere. Professor Velle (født 1925) med hele to doktorgrader, har lenge vært en akademisk tungvekt ved Veterinærhøgskolen. I en telefonsamtale tilkjennegir

han sin store interesse for lyrikk, og ved huset i Bærum følges fuglelivet trofast. Han skriver i forordet at ca. 60 fuglearter er representert i norsk lyrikk og at fugler utgjør et hovedmotiv i over 400 dikt. Diktene i denne flotte antologien skildrer ofte karakteristiske trekk ved artene, slik som utseende og atferd. Trost og spurv er de mest populære blant lyrikerne; måltrost og svarttrost selvfølgelig mye på grunn av deres eminente sang.

Fugleartene er ordnet alfabetisk fra blåstrupe til trost. Er det flere dikt om

samme art/gruppe er de ordnet kronologisk, slik at også utviklingstrekk i lyrikkens siste hundreår kommer frem (fra bunden til fri form). Til slutt er alle dikterne listet opp med når de er født og eventuelt døde, diktene de er representert med i "Fuglesangerne" og samlingene de stammer fra.

Det er ingen tvil om at Hans Børli (1918-1989) og Harald Sverdrup (1923-1992) inntar en særstilling i norsk naturpoesi, og i denne boken har de da også henholdsvis 6 og 12 dikt. De beste diktene til Sverdrup og især Børli er intet mindre enn fabelaktig bra, men de aller ypperste er dog neppe med i denne samlingen. Især savner jeg Børli's dikt "Kråker" og "Tramstrofe i høstkvelden" om storlomen, som selvfølgelig ligger utenfor denne bokens ramme. Dikttolkning er uomtvistelig mer subjektivt og avhengig av smak enn det meste annet.

Dårlige dikt er det generelt ikke mangel på i norsk litteratur, og det gjelder også for de om fugler både med henblikk på innhold og form. Flere dikt blir blant annet for joviale. Uansett har "Fuglesangerne" mye leseverdig og anbefales alle som liker fugler og lyrikk. Åpningsdiktet "Blåstrupe" av Sverdrup må være et av de aller beste, så la oss avslutte med det:

**Sitte i en kaldvåt grav av vier
med en glorie av mygg rundt hodet
og høre blåstrupa synge på Fokstumyra:
en fest klinger i luften,
et fjernt følge av bjelleringslende hester
fra en kongsgård,
hovedstadsstemmer fra fortiden,
hurtige fløyte-toner fra busk til busk,
med ett helt nær
som et avgangssignal fra jernbanestasjonen,
en ny tid.
Fuglen flyr ut av taken
med et bryst brautende som det norske flagg,
en plutselig sol i rødt og blått,
tegnet av et barn, eller av Gud.**

Roald Bengtson

Laila Brenden og Trond Vidar Vedum
2000:

Vinterfugler.

Gylde Tiden.

47 sider i format 19,5 x 23 cm, innbundet.
Pris 198,-.

Pjusken er en dompap med noen hvite fjær på brystet, og vi følger ham fra fødselen en varm vårdag langt inne i skogen og gjennom en lang, kald og farefull vinter der han ofte dukker opp på fuglebrettet. Men Pjusken får oppleve neste sommer som linerla kommer med budskap om.

Samtidig serveres vi fakta om en rekke andre gjester på foringsplassen, som foruten dompap er: seks meisearter, svarttrost, nøtteskrike, skjære, spurveugle, flaggspett, gråspurv, pilfink, grønnfink og gulspurv. Bakerst er det 14 gåter med svar samt litt om fugleforing og hvordan lappmeis, rype og sidensvans overlever vinteren. Boken er gjennomillustrert i farger med gode bilder knipset av velkjente naturfotografer og lekre tegninger ved Ingerlise K. Kongsgaard.

For grønnfinkens og især gulspurvens vedkommende burde det vært nevnt at kjønnene er betydelig forskjellige. Og det er misvisende når det ikke oppgis at svartmeisen svært ofte plasserer reiret i andre hulrom enn i trær og fuglekasser, nemlig på bakken. Noen henvisninger for videre lesning og et par ord om NOF kunne vært på sin plass.

Det mest originale ved denne flotte barneboken er at den kombinerer fortelling og fakta.

Roald Bengtson

Fuglesangtur og Naturlosen

Av Birger Westergren

Fra en fuglesangtur: Stor pågang for å få brosjyrer, cd-er og bøker samt saft og kjeks. Til venstre Ingvar Løkken som heller saft i ei av saftmuggene. Foto: Birger Westergren

Hva er Naturlosen? I 1995 ble Midt-Agder Friluftsråd, Skogsselskapet i Vest-Agder samt Kristiansand og Oppland Turistforening oppfordret til å ta et initiativ for å dra i gang et såkalt «Naturlosprosjekt» i Vest -Agder. Ideen gikk ut på å organisere vandringer i naturen med en veileder eller en «naturlos», der man tar opp et eller flere temaer underveis. Denne formen for sammenkomst er verdifull og det er faktisk dokumentert at friluftsliv gir både økt trivsel og bedre helse.

Et av de overordnede målene for naturlosprosjektet er å medvirke til økt forståelse for nødvendigheten av natur- og miljøhensyn. Vi i NOF Kristiansand lokallag ble forespurt fra starten av, og vi har vært med til dags dato. Deltakere, som kommer fra alle slags samfunnslag og med mange forskjellige interessefelt, får masse naturinntrykk og, i vårt tilfelle, viten om fuglene og deres levevis og sang. I tillegg opplever deltakerne også et sosialt fellesskap. Selv om ikke alle er like interessert i fuglene og all fakta omkring

temaet, er det uansett en svært nyttig og fin aktivitet å være med på. Dette viser også statistikken for hvordan naturlosprosjektet har vokst, både i antall arrangører og antall deltakere, siden oppstarten: I 1996 ble det arrangert 30 naturlosturer med til sammen ca. 3000 deltakere! Mens det i år 2000 var det 58 naturlosturer og nesten 6000 deltakere.

I årets naturlosbrosjyre, som sendes ut til i alt ca. 63000 husstander i Vest-Agder + en god del ekstrasbrosjyrer, er det som tidligere

stort spenn over hva slags turer som står på programmet. Fra påsketider og til ut i november kan en være med på en hel masse forskjellig. (For øvrig ligger alle naturlosturene på Internet.) Da vi i NOF Kristiansand Lokallag arrangerer hele tre fuglesangturer fordelt på mai og juni, har vi fått en helt spesiell mulighet til å markedsføre det vi driver med og er opptatt av. Fremmøtet på turene og den tilbakemelding vi har fått fra publikum, vitner om at folk er svært godt fornøyd med måten vi gjør det på. For å prøve å nå mennesker som bor på forskjellige steder har vi også hatt turer i våre nabokommuner.

Det er likevel én tur vi har hatt på samme sted i alle år: Odderøya i Kristiansand. Øya er ikke bare kjent for sin vekslende og rike natur; den ligger også svært nær sentrum og er derfor et yndet utfartsområde. Øya er liksom å regne som

selve storstua i natursammenheng og er noe alle kristiansandere har et forhold til. Etter at forsvaret pakket sammen sine saker og forlot området, og dermed overlot fremtiden av øya til våre politikere, har striden stått om den skal bebygges eller bevares slik som den ligger i dag. Enhver kan tenke seg det presset som utøves for å få kloa i ei tomt for å sikre sine egne interesser. Vel, på disse turene til Odderøya møter det opp mange mennesker som vil vite om hva øya kan by på av opplevelser, da gjerne knyttet til fuglelivet. Vi som er naturloser forteller da også om hvilke fugler som kan observeres og hvilke arter som hekker på øya. Vi viser også en planse med bilder av de vanligste fuglene og demonstrerer også hvilken fugl som synger. Dette blir forsterket med at vi spiller lyden / sangen på en cd-spiller. I tillegg forteller vi også når og hvordan folk bør bevege og oppføre seg for å lytte til fuglesangen. Så er det mange spørsmål å

Øyvind Fjeldsgård med cd-spilleren. Foto: Birger Westergren.

svare på, og med armbind som forteller hvem som er med som naturloser, er det mye fuglekunnskap som blir spredt. Svært mange er også interessert i hva vi kan gjøre for å bevare verdifulle fugleområder, som eksempelvis Odderøya. Når vi beveger oss de ca. tre kilometerne turen er, passerer vi også de mange fuglekassene som foreningen har i et samarbeidsprosjekt med foreningen Odderøyas Venner. Stadig stoppes det opp når for eksempel ei kjøttmeis eller en stær synger ved eller flyr inn og ut av kassa. Med opptil ett par hundre deltakere, i alle aldre og med ulike evner til å ta seg frem i terrenget, blir det naturligvis en lang menneskeslange på stien. Da blir det selvsagt ikke så godt å høre hva som blir sagt helt foran. Derfor er flere av foreningens folk spredt i hele lengden av følget. Her og der på spesielt egnede steder stopper vi og lytter sammen alle mann. Så forteller naturlosen eksempelvis om omgivelsene og hvilke fugler vi kan finne der. Nesten ytterst på øya slutter den guidede turen. Der har vi rigget opp et stort bord med brosjyrer og folk kan få kjøpt fuglebøker og CD-plater med fuglesang. I tillegg serverer vi gratis saft og kjeks til alle som vil ha.

Tilbakemeldingen fra folk er som nevnt entydig positiv. I løpet av årene er det ikke

få som har vært med på våre turer. Ikke nok med at naturlosbrosjyren blir lest av flere titusen mennesker, i tillegg blir alle våre tre fuglesangturer annonsert i avisa Fædrelandsvennen. Selv om ikke alle kan eller vil delta på våre turer, er det samtidig også likevel svært viktig at folk kan se at vi eksisterer som en forening og at vi er mange som ønsker å spre kunnskap om fuglelivet og selv lære mer om det. Vi håper jo at naturlosprosjektet er noe som er kommet for å bli. Det er en kjempejobb de gjør alle de som er med og jobber for at fuglesangturene våre blir realisert og at de

besøkende er så fornøyde som vi vet de er.

Birger Westergren med fugleplansjen.

I skrivende stund er det bare en måned til den første turen går av stabelen og gjetten om det igjen skal bli spennende å se hvor mange som blir med oss? Får vi høre noe spesielt som den gang da nattergalen plutselig smalt til med vakker sang rett på siden av ivrige

fugle-entusiaster? Kommer vi over reir av hvitryggspett? Får vi ellers oppleve mye nytt med så mange forskjellige mennesker som alltid har noe nytt å fortelle oss?

En ting er iallefall sikkert: Jeg tar vel neppe munnen for full når jeg hevder at det sikkert er mange med meg som gleder seg til årets fuglesangturer.

Kristiansand Ringmerkingsgruppe 1999

Av Øyvind Fjeldsgård

Kristiansand RG har i 1999 hatt følgende merkere med lisens: Øyvind Fjeldsgård, Svein Grundetjern, Jan Michaelsen, Sven Rislåa, Eldar Wrånes, og Roy Erling Wrånes. I tillegg har det deltatt flere personer som medhjelpere under nettfangsten på Timenes.

Det ble i 1999 bare merket 2942 fugl av 60 arter, noe som er det laveste antall siden gruppen kom skikkelig i gang i 1995. Av disse var 609 pullus. Det ble merket 5 nye arter for gruppa i 1999. De fleste fuglene er merket i Kristiansands området.

Fangst på foringsplasser i vinter ble som tidligere år beskjeden, og det ble ikke drevet nettfangst på våren. Pullus merkingen ble for det meste konsentrert om merking i fuglekasser og i enkelte fiskemåke kolonier. Kattugla hadde et dårlig år: I Kr.sand Lokallags 160 kattuglekasser ble det bare merket 19 unger. Nettfangsten på Timenes startet opp 2. august og ble avsluttet 15. oktober. Bemanningen var bra i august men ble dårlig resten av høsten p.g.a. arbeidssituasjonen til merkerne. Det ble merket 1725 fugl av 39 arter, det laveste antall siden starten i 1995. På senhøsten ble det satset på merking vannrikse i Kristiansands området og 9 vannrikser ble fanget i ruse. Det ble også drevet litt fangst på enkelte foringsplasser på senhøsten.

Gjenfunn 1999:

Vi mottok i løpet av 1999 30 gjenfunn av 17 arter, hvorav 20 var fra utlandet

Gråhegre: En pull merket Ribe, Lillesand 23.05.97 funnet død Lillesand 14.02.99

Knoppsvane: En 2K merket Lillesand funnet død samme plass 4 mnd. etter merking.

Fiskemåke: 2 pull merket Varodden 06.07.97 funnet døde. En Hamresanden 02.11.99 og en England 27.02.99

Sildemåke: En pull merket Kr.sand 16.07.84 kontrollert i Frankrike 15 år etter.

Svartbak: En pull merket Lillesand kontrollert i Frankrike 2 ganger 11 år etter.

Kattugle: En pull merket Randesund 21.05.98 funnet påkjørt av tog Breland 14 mnd. etter.

Jernspurv: 4 funn av fugler merket på Timenes: En funnet død Danmark 22 dager etter, en funnet død Frankrike 6 mnd. etter, en funnet død Tyskland 18 mnd. etter og en kontrollert i Nederland 3 år etter.

Rødstrupe: 4 funn av fugler merket på Timenes: En kontrollert England 17 dager etter og en kontrollert samme sted 2 år etter, en funnet død Nederland 1 mnd. etter og en drept av bil i Frankrike 1 år etter.

Buskskvett: En 1K merket på Timenes ble funnet drept av bil i Danmark 7 dager etter

Svarttrost: En 1K hann merket på Timenes 20.09.98 ble funnet død på Sola 1 mnd. etter.

Rødvingetrost: En 1K merket på Timenes 20.10.98 skutt i Frankrike 2 mnd. etter.

Sivsanger: En 1K merket på Timenes kontrollert i Frankrike 1 år etter.

Løvsanger: En 1K merket Timenes kontrollert Revtangen 9 mnd. etter.

Svarthvitfluesnapper: En pull merket Songdalen kontrollert hekkende i Mandal 2 år etter.

Grønnfink: 3 funn av fugler merket på Timenes: En funnet død 3 mnd. etter og en tatt av spurvehauk 2 ½ år etter i Danmark, samt en kontrollert i Stavanger 3 mnd. etter.

Rosenfink: En 1K merket på Timenes 02.08.97 kontrollert på Falsterbo, Sverige 28.05.99

Sivspurv: En 1K hunn merket på Timenes kontrollert i Spania 2 år etter, og en 1K merket på Timenes kontrollert i England 1 år etter.

Kontroller 1999:

Vi fikk svar på 15 kontroller hvorav 1 var fra utlandet.

Knoppsvane: 4 ind kontrollert i Randesund 6 mnd. etter merking i Kristiansands området.

Hettemåke: En pull merket Lista kontrollert 7 og 8 år etter i Sørlandsparken, en merket Søgne kontrollert i Sørlandsparken 4 år etter, og en merket som 1K i England 30.12.95, kontrollert Kr.sand 22.06.99.

Kattugle: En merket som pull 22.05.97 Lillesand funnet drept av bil Brennåsen 09.01.99

Gulsanger: En 1K merket Trondheim kontrollert Timenes 1 år etter.

Munk: En 1K hann merket Kragerø kontroller Timenes 12 dager etter.

Grønnsisik: En 2K hunn merket Flekkefjord kontrollert Songdalen 12 dager etter.

Sivspurv: To merket på Lista kontrollert på Timenes 5 mnd. og 20 dager etter.

Ringmerkingsoversikt Kristiansand Ringmerkinggruppe 1999:

Art	Tidl. ringm.	Pull 1999	Fg. 1999	Tils. 1999	Totalt
Havsvale <i>Hydrobates pelagicus</i>	5	-	-	-	5
Gråhegre <i>Ardea cinerea</i>	24	-	-	-	24
Knoppsvane <i>Cygnus olor</i>	1	-	24	24	25
Stokkand <i>Anas platyrhynchos</i>	1	-	-	-	1
Siland <i>Mergus serrator</i>	1	-	1	1	2
Spurvehauk <i>Accipiter nisus</i>	8	-	-	-	8
Musvåk <i>Buteo buteo</i>	2	-	-	-	2
Kongeørn <i>Aquila chrysaetos</i>	1	-	-	-	1
* Fiskeørn <i>Pandion haliaetus</i>	-	3	-	3	3
* Dvergfalk <i>Falco colombarius</i>	-	4	-	4	4
Tårnfalk <i>Falco tinnunculus</i>	10	-	-	-	10
Vannrikse <i>Rallus aquaticus</i>	1	-	9	9	10
Sivhøne <i>Gallinula chloropus</i>	1	-	-	-	1
Tjeld <i>Haematopus ostralegus</i>	2	-	-	-	2

Art	Tidl. ringm.	Pull 1999	Fg. 1999	Tils. 1999	Totalt	
Sandlo <i>Charadrius hiaticula</i>	5	-	-	-	5	
Vipe <i>Vanellus vanellus</i>	6	-	-	-	6	
Dvergsnipe <i>Chalidris minuta</i>	2	-	-	-	2	
Myrsnipe <i>Chalidris alpina</i>	6	-	-	-	6	
Brushane <i>Philomachus pugnax</i>	1	-	-	-	1	
Kvartbekkasin <i>Lymnocyptes minimus</i>	2	-	-	-	2	
Enkeltbekkasin <i>Gallango gallango</i>	1	-	-	-	1	
Rødstilk <i>Tringa totanus</i>	1	-	-	-	1	
Gluttsnipe <i>Tringa nebularia</i>	1	-	-	-	1	
Strandsnipe <i>Actitis hypoleucos</i>	1	-	-	-	1	
Hettemåke <i>Larus ridibundus</i>	1	-	-	-	1	
Fiskemåke <i>Larus canus</i>	124	50	-	50	174	
* Sildemåke <i>Larus fuscus</i>	-	-	1	1	1	
Gråmåke <i>Larus argentatus</i>	10	-	-	-	10	
Makrellterne <i>Sterna hirundo</i>	18	-	-	-	18	
Alkekonge <i>Alle alle</i>	14	-	9	9	23	
Bydue <i>Columba livia</i> var. <i>domesticus</i>	1	-	-	-	1	
Ringdue <i>Columba palumbus</i>	1	-	-	-	1	
Spurveugle <i>Glaucopteryx passerinum</i>	6	-	2	2	8	
Kattugle <i>Strix aluco</i>	45	19	-	19	64	
Hornugle <i>Asio otus</i>	1	-	-	-	1	
* Nattravn <i>Caprimulgus europaeus</i>	-	-	1	1	1	
Tårnseiler <i>Apus apus</i>	2	-	-	-	2	
Vendehals <i>Jynx torquilla</i>	23	9	1	10	33	
Grønnspekk <i>Picus viridis</i>	2	-	1	1	3	
Flaggspekk <i>Dendrocopos major</i>	11	-	-	-	11	
Dvergspett <i>Dendrocopos minor</i>	5	-	2	2	7	
Sandsvale <i>Riparia riparia</i>	1	-	-	-	1	
Låvesvale <i>Hirundo rustica</i>	6	-	1	1	7	
Taksvale <i>Delichon urbica</i>	4	-	-	-	4	
Trepiplerke <i>Anthus trivialis</i>	1488	-	199	199	1687	(6)
Heipiplerke <i>Anthus pratensis</i>	339	-	34	34	373	
Skjærpiplerke <i>Anthus petrosus</i>	7	-	-	-	7	
Gulerle <i>Motacilla flava</i>	4	5	-	5	9	
Linerle <i>Motacilla alba</i>	13	2	1	3	16	
Fossefall <i>Cinclus cinclus</i>	3	-	-	-	3	
Gjerdessmet <i>Troglodytes troglodytes</i>	334	-	16	16	350	
Jernspurv <i>Prunella modularis</i>	2990	5	65	70	3060	(2)
Rødstrupe <i>Erithacus rubecula</i>	1735	4	51	55	1790	(5)
Blåstrupe <i>Luscinia svecica</i>	1	5	-	5	6	
Rødstjert <i>Phoenicurus phoenicurus</i>	58	-	3	3	61	
Buskskvett <i>Saxicola rubetra</i>	86	5	17	22	108	
Steinskvett <i>Oenanthe oenanthe</i>	6	4	-	4	10	
Svarttrost <i>Turdus merula</i>	569	-	15	15	584	
Gråtrost <i>Turdus pilaris</i>	8	-	-	-	8	
Måltrost <i>Turdus philomelos</i>	118	-	5	5	123	
Rødvingetrost <i>Turdus iliacus</i>	271	-	4	4	275	

Art	Tidl. ringm.	Pull 1999	Fg. 1999	Tils. 1999	Totalt	
Gresshoppesanger <i>Locustella naevia</i>	1	-	-	-	1	
Sivsanger <i>Acrocephalus schoenobaenus</i>	29	-	4	4	33	
Myrsanger <i>Acrocephalus palustris</i>	6	-	-	-	6	
Rørsanger <i>Acrocephalus scirpaceus</i>	33	-	2	2	35	
Gulsanger <i>Hippolais icterina</i>	16	-	7	7	23	
Hauksanger <i>Sylvia nisoria</i>	1	-	-	-	1	
Møller <i>Sylvia curruca</i>	42	-	7	7	49	
Tornsanger <i>Sylvia communis</i>	163	-	17	17	180	
Hagesanger <i>Sylvia borin</i>	463	-	82	82	545	
Munk <i>Sylvia atricapilla</i>	660	-	61	61	721	
Fuglekongesanger <i>Phylloscopus proregulus</i>	1	-	-	-	1	
Gulbrynsanger <i>Phylloscopus inornatus</i>	1	-	-	-	1	
Bøksanger <i>Phylloscopus sibilatrix</i>	17	-	4	4	21	
Gransanger <i>Phylloscopus collybita</i>	407	-	7	7	414	
Løvsanger <i>Phylloscopus trochilus</i>	5760	16	795	811	6571	(1)
Fuglekonge <i>Regulus regulus</i>	2679	-	59	59	2738	(3)
Gråfluesnapper <i>Muscicapa striata</i>	44	-	1	1	45	
Svarthvit fluesnapper <i>Ficedula hypoleuca</i>	862	144	27	171	1033	(9)
Skjeggmeis <i>Panurus biarmicus</i>	7	-	-	-	7	
Stjertmeis <i>Aegithalos caudatus</i>	13	-	-	-	13	
Løvmeis <i>Parus palustris</i>	3	-	-	-	3	
Granmeis <i>Parus montanus</i>	63	-	-	-	63	
Toppmeis <i>Parus cristatus</i>	6	-	-	-	6	
Svartmeis <i>Parus ater</i>	173	-	1	1	174	
Blåmeis <i>Parus caeruleus</i>	789	58	92	150	939	(10)
Kjøttmeis <i>Parus major</i>	1881	255	88	343	2224	(4)
Spettmeis <i>Sitta europaea</i>	89	6	8	14	103	
Trekryper <i>Certhia familiaris</i>	31	-	1	1	32	
Tornskate <i>Lanius collurio</i>	13	1	5	6	19	
Nøtteskrike <i>Garrulus glandarius</i>	19	-	-	-	19	
* Nøttekråke <i>Nucifraga caryocatactes</i>	-	-	1	1	1	
Kråke <i>Corvus corone</i>	2	--	-	-	2	
Stær <i>Sturnus vulgaris</i>	42	14	-	14	56	
Gråspurv <i>Passer domesticus</i>	14	-	-	-	14	
Pilfink <i>Passer montanus</i>	73	-	1	1	74	
Bokfink <i>Fringilla coelebs</i>	811	-	91	91	902	
Bjørkefink <i>Fringilla montifringilla</i>	539	-	17	17	556	
Grønnfink <i>Carduelis chloris</i>	1137	-	49	49	1186	(8)
Stillits <i>Carduelis carduelis</i>	3	-	-	-	3	
Grønnsisik <i>Carduelis spinus</i>	108	-	229	229	337	
Tornirisk <i>Carduelis cannabina</i>	8	-	-	-	8	
Bergirisk <i>Carduelis flavirostris</i>	3	-	-	-	3	
Gråsisik <i>Carduelis flammea</i>	1398	-	80	80	1478	(7)
Polarsisik <i>Carduelis honemanni</i>	7	-	-	-	7	
Grankorsnebb <i>Loxia curvirostra</i>	1	-	-	-	1	
Rosenfink <i>Carpodacus erythrinus</i>	6	-	1	1	7	
Dompap <i>Pyrrhula pyrrhula</i>	230	-	86	86	316	

Art	Tidl. ringm.	Pull 1999	Fg. 1999	Tils. 1999	Totalt
Kjernebiter <i>Coccothraustes coccothraustes</i>	1	-	-	-	1
Gulspurv <i>Emberiza citrinella</i>	379	-	42	42	421
Hortulan <i>Emberiza hortulana</i>	2	-	-	-	2
Vierspurv <i>Emberiza rustica</i>	1	-	-	-	1
Sivspurv <i>Emberiza schoeniclus</i>	411	-	6	6	417
Totalt (114 arter, 60 arter i 1999):	27839	609	2333	2942	30781

Ringmerkgingsgruppens adresse:

Kristiansand RG

Postboks 2112, Posebyen

4669 Kristiansand

NOF Avdeling Vest-Agder. Årsmelding 2000.

Styret i NOF avd. Vest-Agder har i 2000 bestått av følgende personer:

Leder: Runar Jåbekk

Sekretær: Finn Jorgensen

Kasserer: Truls W. Andersen

Styremedl.: Øyvind Fjeldsgård (Kr.sand)

Gunnar Gundersen (Mandal)

Kåre Olsen (Lista)

Varamedl.: Birger Westergren (Kr.sand)

Ola Aa. Brattfjord (Mandal)

Kjell Grimsby (Lista)

Det har i løpet av år 2000 blitt avholdt ett styremøte. I tillegg har det vært en del uformell kontakt mellom styre-medlemmene.

År 2000 har vært et tradisjonelt år for foreningen, uten de helt store sakene. Som vanlig skjer det meste av aktiviteten i lokallagene, som alle synes å være relativt aktive. Foreningen har utført de tradisjonelle vannfugltellingene i januar og mars etter vanlig mønster. Det har også i år blitt gjort en stor innsats med VinterAtlas prosjektet, i det i antok skulle

være siste feltsesong i prosjektet. Som vanlig tok oppsynet i fylkets sjøfuglreservater mye tid i sommer-sesongen.

Fylkesavdelingen har sammen med Lista lokallag anket en tillatelse fylkesmannen gav til grøfing i Steinodden fugle-fredningsområde. Undertegnede har også deltatt i en befarang angående denne saken, som ennå ikke er avgjort. Også i år har vi jobbet for å få til en utvidelse av ilandstigningsforbudet i sjøfugl-reservatene. Undertegnede har i den forbindelse deltatt på et møte med miljøvernavdelingene og NOF-representanter fra Aust-Agder og Telemark. Håpet er at det skal bli lettere å få gjennomslag hos DN dersom flere fylker står bak henvendelsen.

Høsten 2000 deltok undertegnede på et kurs for kommuneansatte i Vest-Agder, der temaet var «Overføring av myndighet etter naturvernloven fra Fylkesmannen til kommunene i Vest-Agder». Selv om NOF i utgangspunktet er skeptiske til en slik overføring av myndighet, er det svært viktig at vi er med og posisjonerer oss i prosessen.

Undertegnede har i år 2000 representert Vest-Agder i NOF's Landsstyre.

Runar Jåbekk - Leder
Mandal 29.03.2001

LRSK Vest-Agder Årsrapport 2000

LRSK Vest-Agder har i 2000 bestått av: *Tellef Barøy Vestøl (sekretær), Eldar Wrånes, Jan Michaelsen, Gunnar Gundersen og Nils Helge Lorentzen.*

LRSK har hatt liten aktivitet i år 2000. Vi har behandlet sakene som kom inn i 1999, og har videresendt alle innkomne NSKF-saker til NSKF. Vi har også oversendt alle observasjoner fra årene 1997 og 1998 til NFKF for publisering i Fugleåret 1997/1998. Vi har ikke hatt møter i 2000.

Etter snart 10 år som sekretær i LRSK sier

jeg nå takk for meg. Det viser seg at jeg ikke får tilstrekkelig tid til LRSK arbeidet, og når nå Gunnar Gundersen har sagt seg villig til å overta, er jeg veldig glad for å overlate ledelsen av komiteen til ham

Tellef Barøy Vestøl - sekretær

Årsmelding Piplerka 2000.

2000 var en jubileumsårgang, nemlig årgang nummer 30 ! Vi fikk, som i 1998 og 1999, kun to hefter ut i løpet av året: Nr. 1 kom ut i juni og et dobbeltnummer (2/3) kom ut ved juletider. Totalt sidetall ble på fattige 116 sider. Gledelig var det dog at hele 12 forskjellige forfattere bidrog med stoff.

Innholdet i bladet har vært tradisjonellt, det henvises til bladene i seg selv. Samarbeidet med Heglands Trykkeri har

NOF avd. Vest-Agder - Regnskap 1998 - 1999 - 2000.

Driftsregnskapet	1998	1999	2000	Budsjett
Inntekter				
Prosjekter	88.000,00	16.000,00	81.000,00	146.000,00
Annonser Piplerka	250,00	250,00	500,00	500,00
Abonnement Piplerka	1.700,00	1.300,00	1.700,00	2.000,00
Renter	178,38	131,48	242,37	
SUM INNTEKTER	90.128,38	17.681,48	83.442,37	148.500,00
Utgifter				
Prosjekter	61.000,00	39.000,00	10.000,00	158.000,00
Trykking Piplerka	14.830,00	8.600,00	22.720,00	20.000,00
Årsmøte (Bev., leie, premier)	1.650,27	4.016,00	2.315,50	3.000,00
Rekvisita	408,30	87,00	30,00	
Diverse	442,00	778,00	1.875,00	1.000,00
Porto	500,00	735,00	2.105,00	1.500,00
Transaksjonskostnader	149,50	160,50	142,00	
SUM UTGIFTER	79.725,07	53.376,50	39.187,50	183.500,00
Driftsresultatet	10.403,31	-35.694,52	44.254,87	-35.000,00
Balance				
Beholdning 1/1	26.149,93	36.547,24	852,72	45.107,59
Beholdning 31/12	36.547,24	852,72	45.107,59	10.107,59

Truls W Andersen - Kasserer (sign)
Mandal 29.03.2001

gått bra også i 2000.

Nytt av året er at det er forsøkt dannet en redaksjonskomite. Foreløpig består denne av Finn Jørgensen samt undertegnede. Vi vil også forsøke å knytte til oss et redaksjonsmedlemm fra Kristiansand lokallag etterhvert. Interesserte bes henvende seg !

Knut Olsen - redaktør

NOF, Lista lokallag. Årsmelding 2000.

Årsmøtet ble avholdt på Ore skole, Vanse den 28.01.2000. Følgende personer ble valgt inn i styret for år 2000:

Formann: Kåre Olsen
Nestformann: Kjell Grimsby
Sekretær: Geir H Stølen
Kasserer: Knut S Olsen
Styremedl.: Tor O Hansen
Lars Bergersen
Varamenn: Nils H Lorentzen
Geir Grimsby

Medlemsmøtene har fulgt det tradisjonelle mønsteret med et hovedtema, oftest i form av et lysbildeforedrag. Ellers har det vært faste innslag med siste nytt om fugl og NOF-saker, en enkel bevertning og av og til en konkurranse. Det ble avholdt 3 vanlige medlemsmøter i år 2000, det samme som i 1999. Oppmøtet var kun 6 personer i snitt mot 7,6 personer i 1999. Hovedtemaene på disse møtene var:

- 29.03: Ore skole, Vanse (6 personer)
Tema: Vannfuglregistreringene, Seviga, Solbjørg og golfbanen.
- 18.10: Kulturhuset, Kvinesdal (9 personer)
Tema: Foreningsprat / aktiviteter, Årets fugl: Linerla, lysbilder v/Kåre: Kvinesdal fra hav til hei.

- 15.11: Ore skole, Vanse (2 personer)
Tema: Foreningsprat, Lebeltene på Lista, Lysbilder v/Kåre: Markøy.

I tillegg til de 3 medlemsmøtene har vi hatt seniormøter ute i foreningens hytte i Fugleviga. Disse møtene har også fungert som styremøter. På disse møtene har vi tatt opp det meste som angår fugl og forvaltning av naturen på våre kanter:

- 09.02: Kombinert styre-/seniormøte. (4 personer) Temaer: Vårprogrammet, skogsbilveier, spesielt den på Listeid, Solbjørg, samarbeid med skogeigerlaget, fugleregistreringer.
- 01.03: Seniormøte. (3 personer) Temaer: Foreningsaktiviteter, søppelplukking, gåsejakt, golf.
- 03.05: Seniormøte. (4 personer) Temaer: Foreningsaktiviteter, Seviga, Solbjør - Ravneheia registrering, drikkevannsjakta på svartbak og andre fugl og dyr.
- 13.09: Kombinert styre-/seniormøte. (6 personer) Temaer: Høstprogrammet, foreningsakt., Seviga, forvaltningsplan for Hananger- og Kråkenesvann, Lyngdalselvas utløp, golfbanen, gåsejakt.
- 04.10: Seniormøte. (2 personer) Temaer: Golfbane, neste møte i Kvinesdal.
- 01.11: Seniormøte. Avlyst.

Ekskursjoner:

- 28.04: Utsira. Arrangert av Sirdal Fuglefor.
14.05: Herad. 3 delt., 22 arter observert.
28.05: Ulgiel. Naturlostur. 22 delt., 19 arter observert.
Nattekursjon: Avlyst.
Fjelltur: Arrangert av Sirdal Fuglefor.
12.11: Havika. Avlyst.

Andre aktiviteter som blir gjennomført av foreningens medlemmer:

Vannfugltellingene, hvor vi dekket kommunene Sirdal, Kvinesdal,

Hægebostad, Flekkefjord, Farsund og Lyngdal i januar og mars.

Vadefugltellinger langs Listastrendene, vann og våtmark, samt jordbruksområder på Lista i august, september og oktober.

Hekkerregistreringer av sjøfugl og våtmarksfugler i Farsund kommune.

Oljeskadde og døde sjøfugl, en registrering vi har langs Listastrendene. 42 fugl m/olje, 36 u/olje og 27 rester. Totalt 104 fugl funnet.

Hagefugltelling og **VinterAtlas** ble gjennomført av enkelte medlemmer.

Søppelplukking på strekket Nordhassel-

Norsk Ornitologisk Forening, Lista Lokallag

Regnskap 01.01.2000 - 31.12.2001

Beholdning 01.01.2000:

Kasse	kr 828,50
Driftskonto	kr 8 738,96
Gullbok	kr 18 726,00

Inntekter:

Medlemskontigenter	kr 5 510,00
Bevertning	kr 160,00
Renter	kr 1 337,50
Søppelplukking (Fylkesmannens MVA)	kr 4 000,00
Ilanddrevne sjøfugl 2000 (Fylkesmannens MVA)	kr 2 000,00
Grågåsprosjekt (Fylkesmannens MVA)	kr 3 000,00
Overnatting Fuglevika	kr 100,00

Utgifter:

Porto	kr 1 010,00
Bankgebyrer	kr 71,20
Bevertning	kr 293,00
Kontorutgifter	kr 1 013,00
Gave til revisor	kr 120,00
Depositum for nøkkel til Lista Flystasjon	kr 300,00
Søppelplukking (Godtgjørelser)	kr 1 630,00
Vannfugltelling 2000 (Kjøreutgifter)	kr 4 325,00
Sjøfugllopsyn 2000 (Kjøreutgifter + godtgjørelser)	kr 9 252,40
Ilanddrevne sjøfugl 2000 (Kjøreutgifter)	kr 888,00
Vadefugltelling 2000 (Kjøreutgifter)	kr 705,00
Åkerrikse prosjektet 2000 (Kjøreutgifter)	kr 285,00
VinterAtlas 2000 (Kjøreutgifter)	kr 354,00

Beholdning 31.12.2000:

Kasse	kr 195,50
Driftskonto	kr 3 992,66
Kapitalkonto	kr 19 966,20

Balanse: kr 44 400,96 kr 44 400,96

Lunde den 21.01.2001
Knut S Olsen, kasserer (Sign.)

Skeime den 27.01.2001
Målfrid Skeibrok, revisor (Sign.)

bukta - Steinsviga 6.-7. april. 14 deltakere. Resultat: 80 sekker, 2 hummerteiner, 6 fiskekasser, 1 sykkel, 1 madrass, 1 campingstol + diverse båtdeler og skrot.

Lista ringmerkingsgruppe merket i overkant av 20.000 fugl. Det er lite, men det dårlige været i høst må ta noe av skylda for det. Merket bl.a. 4.500-5.000 fuglekonger i Kvinesdal.

Oppsyn i sjøfuglreservatene i vestre Vest-Agder ble gjennomført på oppdrag fra Fylkesmannens miljøvernavdeling.

Økonomien i 2000 var tilfredsstillende.

Geir H Stølen - sekretær

NOF, Mandal lokallag. Årsmelding 2000.

Styret har i 2000 bestått av :

<i>Finn Jørgensen</i>	<i>formann</i>
<i>Ole Aa. Brattfjord</i>	<i>sekretær</i>
<i>Roy Herman Olsen</i>	<i>kasserer</i>
<i>Gunnar Gundersen</i>	<i>styremedlem</i>
<i>Frode Noss</i>	<i>styremedlem</i>
<i>Jon G. Noddeland</i>	<i>1. varamann</i>
<i>Arnfinn Henriksen</i>	<i>2. varamann</i>

Det er 30 medlemmer som har betalt kontingent for 2000. Dette er stabilt, men vi mener potensialet for Mandal vil være rundt 50 medlemmer, slik at vi har nok å henge fingrene i.

Årsmøtet ble avholdt i januar på Risøbank. Det er blitt avholdt 4 medlemsmøter om våren og 3 møter om høsten. I tillegg kom det tradisjonelle julemøtet i desember, - et møte som alltid trekker mye folk - denne gang med hele 32 frammøtte! Det var stor spredning på alder, faktisk ganske mange barn slik at et visst håp om rekruttering kunne spores. På møtet den 15.11, hvor

Roar Solheim fortalte om vinterforing av fugl, var hele 24 medlemmer møtt opp. Roar er en engasjert person og lever seg helt inn i temaet som han foredrar om. Vi ønsker han velkommen tilbake, noe han gjerne ville. På møtene har vi vært innom tema som vinterfuglatlas, vannfugltelling, fuglekasser, bestemming av måker i ulike drakter, og andre ulike lysbildeforedrag. En lysbilde-konkurranse med ulike mer eller mindre vriene fuglearter er alltid populær på møtene.

Det er avholdt 1 styremøte, samt en rekke arbeidsmøter angående ulike prosjekter/høringer.

Av feltaktivitet kan følgende nevnes; Vannfugltelling i januar og mars, vinterfuglatlas fikk meget god dekning og Mandalsruten beholder en solid 2 plass i Norge med hele 143 arter registrert innenfor 10 x 10 km ruten. I desember fikk vi inn 2 havsvaler fra en fiskebåt. Disse ble sluppet ved Sjøanden, og diskusjonene har gått om hvor fuglene skal plottes inn. Hvor de kom om bord i båten er ukjent! Fuglekasseprosjektet i Furulunden går sin gang og ca. 300 kasser blir sjekket årlig.

Ekskursjoner: Det er blitt arrangert dags-turer til Lista med høyst varierende deltakelse. Den 24.04 stilte 12 medlemmer på Listatur og hele 101 arter kunne loggføres. Med det som ble sett av andre fugletittere på Lista denne dagen kom vi opp i 110 arter!! Vi stilte også opp på en fuglesangekursjon i furulunden hvor hele 60 personer deltok. Turen var godt annonsert gjennom Vest-Agder friluftsråd. 24.09 ble Lista igjen besøkt og 118 arter kunne noteres. Aftenfalk ad. hann ble et av høydepunktene.

Ringmerkingen kom ikke opp i noen eventyrlige tall dette året. Hovedsakelig skyldes dette at Morten fortsatt er nordafor for å studere, men det var vel heller ikke en av de beste sesongene generelt sett. Ca. 5.600 fugler ble merket. Totalt sett må vi si oss litt misfornøyd med resultatet, men samtidig innse at de store merketallene er ikke like interessante i dag, som da vi startet merkingene våre. Nå blir vi mer spesialiserte og prøver å satse på ulike

prosjekter. Eksempel på dette er havsvalemerking ved Lindesnes fyr hvor det ble fanget hele 204 svaler. Det vil bli lagt egen rapport fra ringmerkinsarbeidet.

Kontakten med kommunens miljøvernleder og fylkesmannens miljøvernavdeling har vært god. Mandal kommune har fått utarbeidet viltområdekart og våre observasjoner og ønsker er svært godt ivaretatt. Sjøfugl-oppsynet ble gjennomført

og rapport er sendt til fylkets miljøvernavdeling. Vi har sendt ny høringsuttalelse på Sånumsplanen, en plan som omfatter noen av de viktigste våtmarks-områdene i kommunen. Våre interesser er rimelig bra ivaretatt og vi er godt fornøyd. Nå gjenstår det å se at planen blir vedtatt uten endringer. Denne er blitt fulgt opp med avis-innlegg gjennom året.

Økonomien er tilfredsstillende. Sjøfugloppsnysmidler er hovedinntekten i regnskapet. For siste års registreringer har vi ikke mottatt godtgjørelse. Viser ellers til eget regnskap v/ kasserer Olsen.

Norsk Ornitologisk Forening, Mandal lokallag

Regnskap 2000

INNTEKTER:	Kontingenter	3000,00		
	Inntekter medlemsmøter	1439,20		
	Salg solsikkefro	2104,00		
	Renteinntekter	117,18		
	Tilskudd fra legat	5000,00	sum	11660,38

UTGIFTER	Medlemsmøter	4988,50		
	Porto	778,50		
	Bankomkostninger	111,00		
	Leie av møtelokaler	1150,00		
	Båutgifter	1664,00		
	Leie postboks	250,00		
	Kontorrekvisita	1119,00		
	Foredragsholder	500,00	sum	10561,00

OVERSKUDD 1099,38

Beholdning 01.01.00	18994,00
Overskudd 2000	1099,38
Beholdning 01.01.01	20093,38

Som fordeles slik:	
Ny saldo kasse	- 1289,30
Ny saldo bank	22707,54
Ny saldo postgiro	2175,14
Gjeld	- 3500,00
SUM	20093,38

NB: Gjeld = Utgifter til julebord fra Noding.
Blir betalt i 2001.
Saldo kasse = Utgifter RHO har lagt ut for.
Beløp fåes tilbake i 2001

Roy Herman Olsen (sign.) – kasserer

PS: Det er ikke overført prosjektmidler fra fylkesavdelingen i 2000. Dette ville gitt regnskapet er vesentlig større overskudd.

Finn Jørgensen (sign.) - formann

Det ble også arrangert fotokonkurranse blant medlemmene. Det kom inn mange bilder og vinnere ble kåret på julemøtet i desember. Det er gledelig å se at flere av medlemmene er kommet opp på et imponerende nivå når det gjelder kvalitet på bildene. Finn Jørgensen hadde hellet med seg og vant tre klasser mens Villen Vedeler vant en.

Styret - Mandal lokallag

NOF, Kristiansand lokallag. Årsmelding 2000.

1.1 Styret og verv i 2000:

Leder:	Birger Westergren
Nestleder:	Svein Haakonseth
Kasserer:	Øyvind Fjeldsgård
Sekretær:	Birgitte Wrånes
Styremedlem:	Roy Erling Wrånes
Styremedlem:	Ingvar Lokken
Varamedlem:	Ragnar Tommersto
Varamedlem:	Heidi Nilssen

Valgkomité: Ashjorn Lie og Kristian Stole

Fylkesstyrerep.: Øyvind Fjeldsgård
Vara: Birger Westergren
Vannfugltelling: Øyvind Fjeldsgård

1.2. Medlemsmasse:

Pr. 1. januar 2001 hadde foreningen 149 betalende medlemmer. Dette er en økning på 11 fra foregående år, og lokallaget fortsetter sin positive trend. Medlemskontingenten i 2000 var kr 75,- (kr 25,- for familimedlemmer).

1.3 Medlemsmøter:

Det har blitt holdt 7 innemøter. Disse har vært:

Tir. 15. feb.: "Ringmerking på Timenes ved Øyvind Fjeldsgård og "Flekkerøya som

fugleområde" ved Peder Knutson.

Tir. 21. mars: "Kattugleprosjektet" ved Birger Westergren, "Fra boligmangel til fullt hus" ved Harde Johannessen og "Gillsvann som fugleområde" ved Svein Haakonseth.

Tir. 11. april: "Landskap i endring" ved Roar Solheim.

Tir. 12. sept.: "Utstopping av fugler" ved Jarle Thorkildsen.

Ons. 18. okt.: "På jakt etter uglene" ved Roar Solheim. (Fellesmøte med Norsk Zoologisk Forening, NZF)

Tir. 14. nov.: "Naturforvaltning i kommunen" ved Trond Johansson

Ons. 29. nov.: "Madagaskar" ved Svein Grundetjern. (Fellesmøte med Norsk Zoologisk Forening, NZF)

1.4 Ekskursjoner:

Kristiansand lokallag har arrangert 6 turer i løpet av år 2000:

Søn. 21. mai: Tur til Lista.

Tir. 23. mai: Fuglesangtur til Odderøya.

Tir. 30. mai: Fuglesangtur til Gillsvann.

Tir. 6. juni: Fuglesangtur til Drivenesheia.

Søn. 30. juli: Sjøfugltur i Skagerrak.

Søn. 10. sept.: Tur til Lista.

Søn. 15. okt.: Tur til Søgnejordene.

Foreningen deltok i Naturlosen med de tre fuglesangturene. Disse har vært svært populære med opptil 50 deltakere. På de øvrige turene har ca 10-15 møtt opp.

Kristiansand lokallag deltok som vanlig på den årlige vannfugltellinga. Tellingene fant sted søndag 16. januar og søndag 12. mars.

Lokallaget deltok også med egen stand på Museets dag på Agder Naturmuseum. Foreninga presenterte seg også med egen

stand under Villmarks Explorer, som fant sted i Sørlandshallen 16.-18. juni.

Norsk Ornitologisk Forening, Kristiansand lokallag

Regnskap 01.12.99 - 30.11.2000

		I ÅR:	I FJØR:
DRIFTSINNTEKTER:	Medlemskontigent	10 550,00	10 175,00
	Salg solsikkekfrø	42 805,00	4 780,00
	Diverse for	9 925,00	870,00
	Salg CD og kassetter	17 508,50	20 270,00
	Sjøfugloppsyt	0,00	5 000,00
	Fuglekasseprosjekter	8 750,00	8 850,00
	Vannfugittelling	0,00	2 000,00
	Salg Fuglekasser/Automater	375,00	2 025,00
	Sponsor- / samarbeidsavtaler	2 988,50	0,00
	Inntekter turer	0,00	4 800,00
	Diverse inntekter	0,00	50,00
	Ringmerking	3 502,00	0,00
	SUM DRIFTSINNTEKTER:	96 404,00	58 820,00
DRIFTSKOSTNADER:	Porto	4 922,00	4 860,50
	Diverse utgifter	445,44	946,20
	Utgifter årsmøte	1 348,00	1 083,11
	Kontorutgifter	1 036,00	5 385,50
	Brosjyrer	6 800,00	0,00
	Ringmerking	3 781,00	349,00
	Kontigenter / avgifter	1 500,00	0,00
	Utgifter fuglekasseprosjekter	6 382,50	1 200,50
	Sjøfugloppsyt	0,00	4 010,00
	Utgifter fuglekasser / automater	172,50	0,00
	Kassetter/CD	19 130,00	20 377,50
	Kjøp T-shirts	1 650,00	0,00
	Utgifter møter	3 034,00	1 782,50
	Andre arrangementsutgifter	2 943,00	606,85
	Annonseutgifter	1 681,50	1 488,50
	Utgifter turer	350,00	12 486,50
	Kjøp solsikkekfrø	50 402,50	4 583,30
	Kjøp diverse for	8 757,50	420,70
	SUM DRIFTSKOSTNADER:	114 335,44	59 580,16
DRIFTSRESULTAT:		-17 931,44	-760,16
FINANSIELLE POSTER:	Renteinntekter	685,70	543,15
EIENDELER			
OMLØPSMIDLER:	Kasse	545,25	2 308,75
	Bank (6319.12.56176)	17 904,25	48 741,49
	Kundefordringer	18 652,00	3 297,00
	SUM OMLØPSMIDLER	37 101,50	54 347,24
	Varelager	20 545,99	4 683,10
SUM EGENKAPITAL / GJELD		57 647,49	59 030,34
Øyvind Fjeldsgård - kasserer			

1.5 Kurs

Kristiansand Ringmerkingsgruppe arrangerte ringmerkingskurs i mars/april. 7 personer fullførte og besto kurset. Kurset ble gitt økonomisk støtte av Studieforbundet.

Birger Westergren deltok på NOF-seminar i Trysil i mai. Emner som ble tatt opp var blant annet "Restaurering av våtmark" og "Kunstige reir for rovfugl".

1.6 Prosjekter

Fuglekasseprosjektene i Dyreparken, Ravnedalen, Agder Naturmuseum, Otra Elvepark, Odderøya og Helleviga har blitt fulgt opp. I tillegg har vi fulgt opp det store kattugleprosjektet vårt. I år som i fjor har hekkesuksessen for kattugle vært dårlig.

Kristiansand Fuglebulletin ble utgitt t.o.m. april. Den ble den midlertidig lagt på is etter at Roy Erling Wrånes flyttet til Finnmark. Vi håper å få den i gang igjen i 2001.

1.7 Vernesaker

Kristiansand lokallag har uttalt seg i forbindelse med sakene om fiskemåke koloniene på Lille Lyngholmen ved Andøya, og saken der det ble gravd i fiskemåke kolonien i Nodevika/Varodden midt i hekkinga.

1.8 Salg

Foreninga har fortsatt salget av fuglesang på CD, fuglebøker og før.

Espen Sundet Nilsen - sekretær

Referat fra årsmøtet i NOF avdeling Vest-Agder.

Årsmøtet i NOF avd. Vest-Agder ble avholdt i Tiedemansgården i Mandal den 30.03.2001. 15 medlemmer, hvorav representanter for alle 3 lokallagene var tilstede, ble regnet som god oppslutning.

Litt over kl. 1900 kunne leder Runar Jåbekk ønske velkommen til årsmøtet. Finn Jørgensen ble valgt til referent, mens Runar Jåbekk fikk oppgaven som ordstyrer.

Innkalling: Styret tok til etterretning at fullstendige rutiner for utsending av årsmøteinncalling ikke er på plass. Det er derfor ønskelig at dato bestemmes tidlig på høsten og at en evt. saksliste kommer ut til lokallagene i god tid før årsmøtet. Samtidig ble det enighet om at lokalet ville neppe vært overfylt om innkallingen hadde vært lokallagene tidligere i hende.

Årsmelding: Leder Runar Jåbekk leste opp årsmeldingen for 2000. Det kom følgende spørsmål fra salen:

Hva med linerle som var årets fugl?

Runar opplyste at vi ikke hadde kjørt noe spesielt prosjekt her i fylket, men at flere medlemmer hadde vært flinke til å legge inn data på NOF sentralt sine nyhetssider om årets fugl.

Hva med rapportsett fra NOF til alle fylkesavdelingene / lokallagene?

Dette ble for dyrt for NOF og derfor ikke aktuelt.

Hva med sakspapirer fra NOF sentralt?

Disse skal sendes ut pr. E-mail. Dette var nytt for flere og ingen av lokallagene hadde noen fast E-mail adresse. Slik post må da sendes til en i styret som kan videresende dette. Vi ønsker at NOF går ut og informerer mer om dette.

Årsmeldingen ble godkjent uten endringer.

Regnskap: Kasserer Truls Andersen var ikke tilstede. Runar redegjorde for flere av postene, men det hadde selvsagt vært en fordel med kassereren tilstede i salen. Utover dette kom det fram at det var gledelig at regnskapene nå var ferdige. Videre ser vi behovet for at kasserer tar seg av utsendelse av Piplerka til abonnenter, samt innkreving av abonnementsavgifter. Budsjett for 2001 ble lagt fram og etter en mindre justering på ca. 20.000,- ble regnskap og budsjett godkjent under forutsetning av at de ble revidert. Viser ellers til eget regnskap i dette nummer.

Årsmelding komiteer:

LRSK: Årsmelding fra Tellef Vestøl ble lest opp av Runar. Det var liten aktivitet i år 2000. Tellef gir seg nå som sekretær, da tiden ikke lenger strekker til. Årsmøtet gir all honnør til Tellef for hans innsats gjennom 10 år i LRSK. Det ble vedtatt at LRSK selv foreslår kandidater til komiteen, fortrinnsvis en fra hvert lokallag, men ingen betingelse. Det ble ytret ønske om at Tellef måtte være behjelpelig med oppdatering av det innkomne materiale pr. dato, evt. prøve å få utgitt rapporter fram til og med 1999. Instruks for komiteen foreligger ikke - dette bør utarbeides og godkjennes av styret i NOF-VA. Gunnar Gundersen påtar seg sekretærjobben i LRSK og blir dermed leder. Gunnar står for videre utvelgelse av komitemedlemmer.

Piplerka: Redaktør Knut Olsen redegjorde for situasjonen. Det brukes fortsatt gammel metode med innlevering av ferdige sider til trykkeriet. Skal vi levere det på PC trengs et nytt program. Redaksjonskomiteen har ikke kommet skikkelig på gang og vi mangler et redaksjonsmedlem fra Kr.sand. Lokallaget oppfordres til å komme med et medlem snarest mulig. Det ble også nevnt at det er på tide å sjekke priser på trykking igjen. Her er det vesentlig å merke seg

hvordan trykkeriene vil ha stoffet levert for å kunne gi gunstig pris.

Vannfugl: Øyvind Fjeldsgård avgav rapport. Alle tellingene er utført, men dessverre er noen av tallene kommet på vidvanke. Disse skal være mulig å framskaffe, og om så skjer, lover Øyvind å ferdigstille telleresultatene fram t.o.m. 2001. Det ble noen utskiftninger i komiteen: Øyvind Fjeldsgård går ut fra Kr.sand og Ragnar Tømmerstø kommer inn. Ragnar ville ikke være sekretær og derfor ble denne oppgaven gitt til Thomas Bentsen som kommer inn i komiteen fra Mandal i stedet for Gunnar Gundersen. Thomas vil utgi rapporter f.o.m. 2002. Bra ! Kåre Olsen fortsetter som komitemedlem fra Lista.

VinterAtlas: Svein Grimsby – hvor er du ? Vi hører lite fra fylkeskoordinatoren, men takker samtidig for den fine Piplerka som utkom før sist sesong med en utførlig rapport fra fylket. Jan Erik Røer er blitt medlem av den sentrale komiteen og vi kan derfor levere skjema direkte til ham. Finn har punchet alle dataene fra 1997 til 2000 for Vest-Agder (puuuh!).

Vi har ikke egen komite for sjøfugl og alt som har med hekkeregistreringer i skjærgården å gjøre. Bør dette opprettes? Det fungerer bra nå, men det er jo dette med å få inn tallene fra de ulike tellerne!

Valg: Det ble enkelte endringer. Sjeldent har vi hatt gleden av å bli oppringt om at noen ønsker verv, men slik skjedde en milepæl i vår historie (eller var det to milepæler, nemlig et kvinnelig styremedlem). "Kassererjobben, jeg har hørt at det er ønske om ny kandidat. Jeg er villig til å påta med denne oppgaven", sier Anne Noddeland. Velkommen skal du være, Anne.

Styret for 2001 vil da se slik ut:

<i>Runar Jåbekk</i>	<i>-leder</i>
<i>Finn Jørgensen</i>	<i>-sekretær</i>
<i>Anne Noddeland (ny)</i>	<i>-kasserer</i>
<i>Espen S. Nilsen (ny)</i>	<i>-styremedlem</i>
<i>Gunnar Gundersen</i>	<i>-styremedlem</i>
<i>Kåre Olsen</i>	<i>-styremedlem</i>

Varamenn:

<i>Birger Westergren</i>	<i>-Kr.sand</i>
<i>Ole Aa. Brattfjord</i>	<i>-Mandal</i>
<i>Kjell Grimsby</i>	<i>-Lista</i>

Følgende har moterett:

<i>Redaktør av Piplerka</i>	<i>(Knut Olsen)</i>
<i>Leder av LiFu</i>	<i>(Jan E. Roer)</i>

Av andre valg ble dette tatt for seg under komiteer.

Eventuelt:

-Landsstyremøte. Leder reiser vanligvis, sekretæren stiller som varamann.

-Totaltelling av sjøfugl, både sommer (hekking) og vinter. Mulig oppstart neste vinter. Nærmere info vil komme. Årsmøtet var enig i at vi kunne påta oss denne jobben, men at det da måtte være midler disponible for innleiing av båt m.m. Det ville være fint om det for en gang skyld kunne gies beskjed i god tid, slik at vi kunne få planlagt dette. Det kreves nemlig litt mer folk enn en ordinær vannfugltelling.

-Nytt hekkeatlas. Det arbeides med å opprette en ny sentral database som alle kan nytte. Denne databasen vil også gi muligheter til å punche inn opplysninger om pattedyr og amfibier m.m.. Hver enkelt skal da legge inn sine egne opplysninger, så langt det lar seg gjøre. Fungerer slik som *fuglet.net* gjør i dag. Oppstart ?

-Adopsjon av verneområder. Fuglevakta har "urvidet" sitt ansvarsområde og oppfordrer alle NOFere til å adoptere et område for å holde en generell kontroll med dette. Runar fordeler jobben til de ulike lokallagene.

-Bestandsovervåkning i utvalgte verneområder. Bjørn Vikøyr hos Fylkesmannens miljøvernavdeling tok initiativ til en slik registrering etter mønster som brukes innen NOF systemet i dag. Det kan dreie seg om for eksempel 2 myrområder, 2 barskogsområder, 2 edelløvsskogsområder o.s.v. Årsmøtet setter pris på et slikt initiativ og støtter fullt opp om dette, men det store spørsmålet blir penger! Skal vi gå inn på dette må det være langsiktige perspektiver og sikre midler disponible. Runar holder kontakten med miljøvernavdelingen.

-Carl A. Jacobsens minnefond: Det var kommet inn 3 søknader. Vi kunne dele ut kr. 5.500,-. Harald Staalvik fikk kr. 500,- til vinterforing av fugl. Mandal Ringmerkingsgruppe fikk kr. 3.000,- til havsvaleprosjekt og kr. 2.000,- til fargemerking av fiskemåker. Nærmere omtale av prosjektene til MRG vil komme i Piplerka. (*Står i lengre fremme i dette heftet - Red. anm.*)

-Hjemmeside for NOF avd. Vest-Agder. Bernt K Knutsen mener det er på tide at vi kommer oss på nettet med en hjemmeside, noe alle var enige i. Lokallagene oppfordres likeså til å lage sine sider, som da selvfølgelig kan bli knyttet opp mot fylkesavdelingen. Finn har kontakt med et medlem som kan ordne gratis plassering av sidene, og Bernt oppfordres til å jobbe videre med planleggingen.

-Sjøfugloppsynet. Det ligger i kortene at det blir overføring til kommunene av

forvaltningsansvaret for reservatene. Vi ønsker å være med i diskusjonsgrupper og vet at Bjørn Vikøyr vil innkalle til møte for flere samarbeidspartnere, hvor bl.a. Skjærgårdstjenesten, Miljøvernadv., kommunene og NOF avd. Vest-Agder blir med.

-Steinodden, grøfting ned mot Seviga. Grunneier har tillatelse til å dyrke et område innenfor verneområdet. Dyrkingen av dette området er akseptert, men det er ikke klarlagt hvordan vannet skal dreneres ut. Her er det oppstått en konflikt, da det ble påbegynt en stor åpen grøft ned mot Seviga. Dette ble formidlet til oppsynsmann Landsverk og saken ble anmeldt. Det ble lagt en befaring til området. Etter dette førte saksbehandlingsfeil til at saken ble henlagt og ankefristen gikk ut. Grunnen til dette var ganske enkelt den at saken ble sendt til det lokale politi som ikke videresendte denne til de berørte parter.

Hva skjer så? I ettertid ble det søkt om å forlenge den allerede påbegynte grøften ned mot Seviga. Her fikk grunneier medhold hos Miljøvernadv., noe NOF-VA og Lista lokallag påklagde. Det ble lagt en ny befaring og det viser seg at det er et sant sammensurium av avtaler mellom de ulike grunneierne. Disse avtalene kan tolkes derhen at den opprinnelige grunneieren ved den nyoppdyrkede myra skal lage og

vedlikeholde grøfter for de andre grunneierne på vei ned mot Seviga. Det er her konflikten ligger. Vi mener det ikke kan tillates slik grøfting, da dette vil være med å drenere ut et svært viktig våtmarksområde. Grunneier har ikke noe godt øye til oss i fugleforeningen og sammenblander drift av Lista Fuglestasjon med fylkesavd. og lokallagene. LiFu vil derfor bli straffet med at de nektes tillatelse til å ha ringmerkingsnettene stående på hans eiendom o.s.v. Dette er leit, og det verdifulle materiale som LiFu har opparbeidet de siste 10 årene står i fare for å bli skrinlagt.

Det ble en lang diskusjon mellom årsmøtedeltakerne om hvordan dette best kan løses. Det ble ikke gitt rom for noen form for kompromiss mellom partene. Det blir spennende å følge saken videre.

Beverting: Det ble selvsagt tid til beverting mellom diskusjonene. Det var som vanlig ingenting å utsette på maten, bare den kan være nok til å komme på disse møtene, og det er bra! Fortsett slik.

Møtet pågikk til kl 0130, riktignok med noe frafall underveis.

Finn Jørgensen – referent

Nytt fra naturvernfronten - pr. mai 2001.

Myrområde i Steinodden fuglefredningsområde, Lista er truet av tørrlegging.

Myrområdene og de fuktige kulturbeitene i Sævigsmarka samt de våte strandengene innerst i Sævika utgjør et viktig leveområde for våtmarksfugl året rundt. Flere par tjeld, sandlo, vipe, storspove, enkeltbekkasin og rødstilk hekker årvisst. Sørlig gulerle og

jordugle har hekket flere år. Det våte «deltaområdet» innerst i Sævika er et meget viktig oppvekstområde for ungene av vadefugl, gravender og andre andefugler som søker hit fra et stort område rundt hele Sævika på grunn av den gode næringstilgangen. Også under trekktidene vår og høst samt vinterstid er disse

områdene viktige nærings- og rasteplasser for en lang rekke vadere, ender og gjess.

Hovedregelen i vernebestemmelsene for Steinodden fuglefredningsområde er at det ikke må iverksettes tiltak som kan endre de naturgitte produksjonsforhold eller forringe fuglenes og plantenes livsmiljø, som f.eks. drenering og tørrlegging. Angivelig for å lede vannet fra et innenforliggende felt som i følge verneforskriften er tillatt oppdyrket, påbegynte likevel en grunneier i mars 98 et grøfterenskjingsprosjekt i Sæviksmarka uten dispensasjon. Oppsynet stoppet arbeidet - som også innebar en strekning med nygravet grøft samt tørrlegging av en yngledam for amfibier - men politiet henla saken uten at vernemyndighetene fikk anledning til å påklage saken. Etter henleggelsen fikk grunneieren ny interesse for prosjektet og søkte om å videreføre og oppgradere grøftevedlikeholdet fra spadebredde til maskinbredde - noe som krever dispensasjon fra vernebestemmelsene. Og i mai 2000 ga Miljøvernavdelingen hos Fylkesmannen dispensasjon til dette på tross av at det helt klart strider mot formålet for vernet om å bevare det rike fuglelivet og fuglenes livsmiljø, særlig av hensyn til områdets viktige funksjon for hekkende, trekkende og overvintrende fugl.

NOF, avd Vest-Agder og Lista lokallag påklaget dispensasjonen til Direktoratet for Naturforvaltning med konstruktive innspill slik at nydyrkningen kan foretas uten at verneverdiene i Sæviksmarka og strandengene i Sævika blir altfor skadelidende av tørrlegging og forringede næringsforhold for fuglelivet som denne grøftingen utvilsomt vil medføre. Etter nesten ett år med saksbehandling, forhandlinger og befaringer vil Miljøvernavdelingen visstnok nå videresende anken til DN....

Jakt på Mannevær offentlige friområde i Mandal.

Vilt- og innenlandsfiskenemnda går inn for at det åpnes for permanent sjøfugljakt på Indre og Ytre Mannevær i november etter en prøveordning høsten 99. Innrapporteringen viser at 18 jegere har felt 4 storskarv, 6 ærfugl, 3 haveller og 4 kvinender.

Fylkesmannens miljøvernavdeling har uttalt seg positivt om ordningen og meddelte at den ser det som naturlig å tilrettelegge for jakt for allmennheten på offentlige friområder...

Trekkfuglene er ufarlige.

I forbindelse med utbruddene av munn og klovsjuken i enkelte land i Europa denne våren uttaler nestleder Christian Steel i Norsk Ornitologisk Forening at han ser det som helt usannsynlig at trekkfugler, f.eks. stør og vipe, kan være smittebærere av munn- og klovsjuke. Det er aldri tidligere påvist at trekkfugler er smittebærere og det virker helt ulogisk og usannsynlig at disse fuglene kan bære med seg smitte fra Storbritannia - eller med låvesvaler fra de smittede områdene i Sør-Afrika for den saks skyld. Vinklingen knyttet til trekkfugler er en helt teoretisk problemstilling og uten konkret dokumentasjon. Saken har fått en voldsom mediedekning og landbruksnæringen og myndighetene har reagert uvanlig kraftig for å stoppe smitten og de griper fatt i ethvert halmstrå for å vise at de gjør noe.

Smittehysteriet og fokuseringen på trekkfuglene er derfor klart overdramatisert og spredning med ville fugler er usannsynlig - noe som også undersøkelser av amerikanske veterinærmyndigheter stadfester.

Kare Olsen

Innhold:

	Side
Redaksjonelt, <i>Knut S Olsen</i>	3
Salte svaler i Vest-Agder: 1989 til 2000, <i>Morten Helberg</i>	5
Toppmeisen - Barskogens skravlekopp, <i>Villen Vedeler</i>	17
Rørdrum på Fugleøyna, <i>Birger Westergren</i>	18
Fargemerking av fiskemåker i Vest-Agder, <i>Morten Helberg</i>	22
Røde lamper for årets fugl - Stæren, <i>Birger Westergren</i>	25
Pisjåoten. Historien om et bilvrak - samt litt om nattsangere..., <i>Øyvind Nyvold Larsen</i>	27
Kristiansand lokallag på Villmarksmassa, <i>Birger Westergren</i>	28
Bokanmeldelser, <i>Roald Bengtson</i>	30
Fuglesangtur og Naturlosen, <i>Birger Westergren</i>	32
Kristiansand Ringmerkinggruppe 1999, <i>Øyvind Fjeldsgård</i>	35
Årsmeldinger og regnskap.....	39
Nytt fra foreningsdriften.....	47
Nytt fra naturvernfronten.....	50

Hegland Trykkeri as

Trøgslå
4400 Flekkefjord

Telefon: 38 32 69 69

Telefax: 38 32 69 70
epost: heglandt@online.no
ISDN 38 32 39 07

NOF avdeling Vest-Agder
anbefaler:

Hegland Trykkeri a.s

i Flekkefjord som Trykkeri
for tidsskrifter, foldere og
annet materiell.

Redaksjonen av Piplerka.